

čtenář

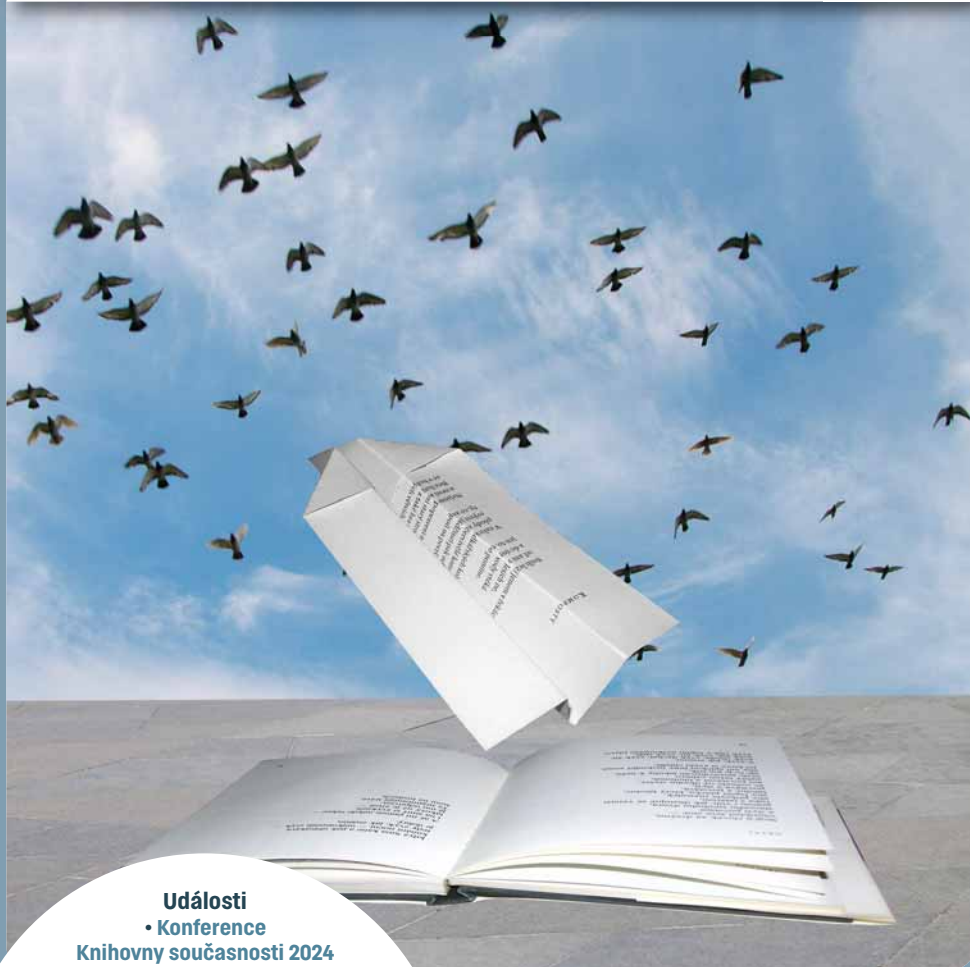
MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

10

2024

ročník 76

Cena 50 Kč

Koláž: Miroslav Hupčych

Události

• Konference

Knihovny současnosti 2024

• Noví držitelé cen Z. V. Tobolky

• Seminář TLiB 2024 v Banské Bystrici

• Nejkrásnější české knihy roku 2023

• Vyhlášení výsledků soutěže Jižní Morava čte

• 25 let spolupráce knihoven z Česka, Slovenska a Polska

Medailonky nadějných

• Kateřina Mizlerová z MěK Kutná Hora

Příloha

• „Děckaři děckařům“

Otevírání světa divadla
a filmu dětem

Sté třicáté výročí knihovny v Havlíčkově Brodě

Knihovny v novém

• Knihovna Fakulty sociálních věd UK

Rozhovor s O. Zeinertovou a M. Žížalou v NK ČR

Kulaté životní výročí J. Kádnerové

Ze zahraničí

• E-kirjasto – nová služba finských knihoven

• Udržitelnost jako téma dánských knihoven

Třicet let s Klubem dětských knihoven SKIP s. 344–346
← Pasování Zdeňka Svěráka na rytíře
Řádu krásného slova Foto: archiv Zlaty Houškové

Vypravěči dějin knihovny aneb 130. výročí v Havlíčkově Brodě s. 347–349
↑ Budova Staré radnice, kde knihovna sídlila od roku 1974 téměř čtyřicet let Foto: archiv Muzea Vysočiny

Udržitelnost jako téma dánských knihoven s. 353–355
↑ Při knihovně Dokk1 v Aarhusu funguje specializované oddělení SDG's Lab zaměřené na podporu udržitelných aktivit

Pro knihovny krásnější a modernější s. 358–359
← Kateřina Mizlerová v roce 2023 obdržela cenu Středočeský MARK Foto: archiv SVK v Kladně

↑ V Bibliotek+ v kodaňské čtvrti Gladsaxe vaří výhradně vegetariánská jídla Foto: archiv MěK Beroun

Vyhlášení výsledků soutěže Jižní Morava čte s. 368–369
↑ Společné foto vítězů osmého ročníku soutěže Jižní Morava čte v roce 2024 Foto: Pavel Němec

Nejkrásnější české knihy roku 2023 s. 366–367
← Výtvarná komise, která letos rozhodovala o udělení cen za Nejkrásnější knihy roku 2023 Foto: archiv Muzea literatury

- 343** **Ocenění knihovníci** Tobolka! Tobolka! Tobolka! Tobolka! | Tomáš Kubiček
344 **Z historie SKIP** Třicet let s Klubem dětských knihoven SKIP | sestavila Zlata Houšková
347 **Výročí knihovny** Vypravěči dějin knihovny aneb 130. výročí v Havlíčkově Brodě | Petr Bobek
Rozhovor s Mgr. Olgou Zeinertovou a Mgr. Martinem Žižalou z Národní knihovny ČR
350 **Akvizice – srdce každé knihovny – 1. část** | Milan Valden
Ze zahraničí
353 **Udržitelnost jako téma dánských knihoven** | Michaela Matulová
356 **E-kirjasto (E-knihovna) – nová služba finských knihoven** | Barbora Procházková, Vladana Pillerová
358 **Medailonky nadějných** Pro knihovny krásnější a modernější | Pavlína Lenghartová
Příloha – Děckaři děckařům
360 **Na prknech, která... jsou poměrně opomenutá** | Pavlína Lišovská
P1–P2 **TOP knihy k tématu divadlo a drama, film a fotografie** | vybral Miroslav Jindra
P3 **Divadelní postava na zdi** | Pavlína Lišovská
P4 **Deskové hry s tematikou filmu** | vybrala Pavlína Lišovská
361 **Periodika na území dnešní ČR** Národní politika – „nepolitický“ list | Kateřina Spurná
362 **Regionální periodika** Jindřichohradecká periodika v 19. století | Štěpánka Běhalová
Události
363 **Knihovny současnosti 2024: Most mezi tradicí a inovací** | Tereza Garamszegi
364 **TLib 2024: Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma a v zahraničí** | Michaela Mrázová
366 **Nejkrásnější české knihy roku 2023** | Ivan Adamovič
368 **Vyhlášení výsledků soutěže Jižní Morava čte** | Vlasta Žáčková
369 **Soutěž Tvůrme vlastní vydavatelství aneb 25 let spolupráce knihoven** | Irena Liberdová
371 **Recenze** Barvitý příběh vzniku a vývoje Náprstkova muzea a jeho knihovny | Jaroslav Císar
Kronika
372 **Pořád je pro mne paní ředitelkou** | Jiří Mika
373 **Vzpomínka na česko-slovenské setkání...** | Alena Vávrová
374 **Knihovny v novém** Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy | Irena Prázová
378 **Psalo se jinde** | Renáta Krejčí Salátová
379 **Ze světa** | Roman Giebisch
380 **Literární výročí** Listopad | Milan Valden

CONTENTS

- Award-winning librarians**
343 Tobolka! Tobolka! Tobolka! Tobolka! | Tomáš Kubiček
344 **From the history of SKIP** Thirty years with the SKIP Childrens' Libraries Club | compiled by Zlata Houšková
347 **Library anniversaries** Narrators of library history: 130th anniversary in Havlíčkův Brod | Petr Bobek
Interview with Olga Zeinertová and Martin Žižala from the Czech National Library
350 **Acquisitions – the heart of every library – Part One** | Milan Valden
From abroad
353 **Sustainability as a theme at Danish libraries** | Michaela Matulová
356 **E-kirjasto (E-library) – a new service at Finnish libraries** | Barbora Procházková, Vladana Pillerová
Promising profiles
358 **For more beautiful and modern libraries** | Pavlína Lenghartová
Child specialists to child specialists – supplement
360 **On boards that... are relatively neglected** | Pavlína Lišovská
P1–P2 **TOP books on theatre and drama, movie and photography** | selected by Miroslav Jindra
P3 **Theatrical figure on the wall** | Pavlína Lišovská
P4 **Board games about movies** | selected by Pavlína Lišovská
Periodicals in what is now the Czech Republic
361 **Národní politika – an "apolitical" paper** | Kateřina Spurná
Regional periodicals
362 **Jindřichův Hradec periodicals in the 19th century** | Štěpánka Běhalová
Events
363 **Libraries Today 2024: A bridge between tradition and innovation** | Tereza Garamszegi
364 **TLib 2024: Slovak cultural treasures and their presentation both at home and abroad** | Michaela Mrázová
366 **The most beautiful Czech books of 2023** | Ivan Adamovič
368 **South Moravia reads – Announcement of contest results** | Vlasta Žáčková
369 **Creating our own publishing house contest: 25 years of library collaboration** | Irena Liberdová
Review
371 **The colourful story of the creation and development of the Náprstek Museum and its library** | Jaroslav Císar
Chronicle
372 **She's still the Director to me** | Jiří Mika
373 **Remembering a Czech-Slovak meeting...** | Alena Vávrová
Libraries afresh
374 **Charles University, Faculty of Social Sciences Library** | Irena Prázová
378 **Written elsewhere** | Renáta Krejčí Salátová
379 **From the World** | Roman Giebisch
380 **Literary anniversary** November | Milan Valden

OD REDAKČNÍHO STOLU

Milé čtenářky, milí čtenáři, jak již zmiňoval Hérakleitos, vše plyne a do jedné řeky nelze vstoupit dvakrát. Nám uplynul další měsíc s počasím tak proměnlivým, že jsme si užili jak dnů tropických, tak období chladných a deštivých. Za námi jsou povodně, někde si vydechli, že je velká voda minula, jinde sčítají škody a ještě dlouho se budou vypořádávat s následky toho, co voda natropila. Postiženým knihovnám a jejich pracovníkům přejeme hodně síly!

Jsmo zvyklí se ohlížet i dít dopředu, tak to je i u říjnového čísla *Čtenáře*. Za námi je největší tuzemská knihovnická konference i s vyhlášením nových držitelů Medaile Z. V. Tobolky – z redakce posíláme gratulaci všem oceněným! Že o historii mohou „vyprávět“ i věci tak všední, jako jsou razítka, se můžete dočíst v příspěvku o havlíčkobrodské knihovně, slavící letos 130. výročí vzniku. Uzavírá se i seriál, který nám dával nahlédnout na specifický svět knihovníků (tedy spíše knihovnic) pracujících s dětmi. Sluší se poděkovat Zlatě Houškové za jeho přípravu a tým i důstojně připomenutí 30 let existence Klubu dětských knihovníků SKIP. Zpět se obracíme i v recenzi knihy o dějinách Náprstkovy muzea a jeho knihovny a stejným směrem se díváme i při připomínce loňských kulatin emeritní ředitelky kladenské knihovny Jiřiny Kádnerové z pera dnes již také emeritního ředitele téže instituce Jiřího Miky. Ti svůj štafetový kolík už předali a v současné době se dívají, jak si stojí nynější vedení Středočeské knihovny v Kladně. První část rozhovoru s Olgou Zeinertovou a Martinem Žížalou z Národní knihovny ČR je oba zastihuje v situaci, kdy si štafetový kolík s nápisem „akvizice v NK“ právě předávají. U rozhovorů ještě zůstaneme i v případě Kateřiny Mizlerové, kutnohorské knihovnice s oceněním MARK z roku 2023.

Další blok příspěvků je věnován soutěžím: hodnotilo se v Praze, Brně, na Slovensku v Žilině a známe tak mimo jiné nejkrásnější české knihy roku 2023. Na výstavu oceněných knih se můžete jít podívat do Národního muzea. Trochu dál je to do severských zemí, ale i tam (konkrétně do Dánska a Finska) se ve *Čtenáři* podíváte. V tuzemsku se vám představí nová budova knihovny Fakulty společenských věd UK v Praze-Jinonicích. A středová příloha pro „děckaře“ tentokrát konstatuje, že knih o filmu a divadle pro děti je jako šafránu – ale i zde zpracovatelé tématu nakonec našli a připravili inspirativní přehled literatury i her.

Vše plyne, vše se nějak mění, i časopis *Čtenář* čekají změny. Přejeme mu, aby byl ještě atraktivnější, účelnější a užitečnější a těšíme se na něj! Za redakci přeje klidný, pozvolný podzim

PAVLA VLKOVÁ

čtenář MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

10 | 2024 | ročník 76

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Středočeského kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485

ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Císař

Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce

a objednávký na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno

tel.: 312 813 154

e-mail: ctenar@svkkl.cz (Jaroslav Císař)

e-mail: ctenar.vlkova@svkkl.cz (Pavla Vlková)

Redakční rada: Mgr. Roman Hájek (předseda), Bc. Kateřina Bajo, Bc. Jana Bednářová, Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D., Mgr. Lenka Dostálová, Mgr. Zlata Houšková, Mgr. Martina Košanová, PhDr. Renáta Krejčí Salátová, PhDr. Radek Liška, Mgr. Lucie Macháčková, Mgr. Petra Miturová, Mgr. Michaela Mrázová, PhDr. Marie Otavová, PhDr. Vít Richter

Tisk: Calamarus, s. r. o., Pod Táborem 54/10, 199 00 Praha 9

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje

SEND Předplatné, spol. s r. o., Ve Žlíbku 1800/77,

hala A3, 193 00 Praha 9 - Horní Počernice,

tel.: 602 514 779, e-mail: martina@send.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. –

drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.;

SUWECO CZ, spol. s r. o.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994

ze dne 20. 6. 1994.

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem

dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98.

Cena jednoho čísla 50 Kč, roční předplatné 570 Kč

(dvojčíslu 70 Kč).

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana,

L. K. Permanent, spol. s r. o., Hattalova 12,

831 03 Bratislava, tel.: 00421-02 49 111 203,

e-mail: herslova@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 2,4 €, roční předplatné 27,3 €

(dvojčíslu 3,3 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo

zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 7. 10. 2024,

vyšlo 14. 10. 2024.

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Ocenění knihovníci

Tobolka! Tobolka! Tobolka! Tobolka!

TOMÁŠ KUBÍČEK | Tomas.Kubicek@mzk.cz

Tedy čtyřikrát a pokaždé přesně a platně. Letošnímu ročníku udělování Medailí Z. V. Tobolky až na jednu výjimku dominovaly knihovnice z městských knihoven.

Celoživotního Tobolku získala **Dana Kroulíková** z Městské knihovny v České Lípě. I díky ní, díky jejímu nasazení a přesvědčení, knihovna prolínala do obrovského spektra aktivit SKIP a stala se vzorem pro pořádání volnočasových aktivit. Její systematický a dlouhodobý přístup přetvořil knihovnu v nikoliv nepodstatnou vzdělávací a kulturní instituci libereckého regionu. Dana Kroulíková aktuálně knihovnu předává svému nástupci a spolu s ní i nemalý závazek. Lehké to tedy rozhodně mít nebude. Pomyslně nejenom Dana Kroulíková, ale i mnoho dalších bude s vážností Zdeňka Václava Tobolky sledovat jeho dílo.

Třinecká knihovna dlouhodobě platí za pionýra řady čtenářských a vzdělávacích aktivit. Je téměř jisté, že tamější nadšení je nakažlivě skupinové. Ale za konkrétními věcmi jsou vždy konkrétní lidé a za festivalem *ČteFesT*, semináři *DoČet*, za *Mos-ty ke knihám* či za aplikací *Čtenářský metr* stojí jedna z výrazných tváří Městské knihovny Třinec – **Marika Zadembská**. Není divu, že právě ona letos potěžkala v rukou Medaili Z. V. Tobolky za významný přínos českému knihovnictví. A platí pro ni totéž, co platí pro dalšího nositele letošního přínosného Tobolky.

I **Kateřina Janošková** z Masarykovy veřejné knihovny Vsetín je důkazem, že otřepané rčení „Kdo chce zapalovat, musí hořet“ konečkonců funguje. Kdybyste hledali synonymum pro módní slovo proaktivnost či snad dokonce jeho definici, zajďte si do Vsetína. Kateřina Janošková je motorem celé řady aktivit, jimiž vsetínská knihovna vstupuje do svého regionu. A nejenom do něj. Je třeba i hnací silou řady podniků, které vznikají na půdě SKIP a zasahuje zde stejně proaktivně jako na zasedáních Ústřední knihovnické rady, kam je často pro svoji odbornost a zdravý kritický nadhled zvána. Její proaktivnost ale především

Foto: Milan Říský

Nové držitelky Medailí Z. V. Tobolky z roku 2024 ve společnosti T. Řeháka, T. Kubíčka a M. Němečka (první zprava), vrchního ředitele odboru živého umění MK: (zleva) Lenka Maixnerová, Marika Zadembská, Dana Kroulíková a Kateřina Janošková

znamená potřebu stavět prostory, ve kterých se lidé mohou setkávat a myslet. Ať už jsou to prostory mentální, či fyzické.

Proaktivnost ale především znamená, že je třeba si všechno tvrdě odpracovat. To potvrzuje i **Lenka Maixnerová**, třetí letošní přínosový Tobolka, jenž ovšem tentokrát míří z regionů do centra, a tedy do knihovny národní. Jestliže v poslední době sledují čeští knihovníci a knihovnice Národní knihovnu ČR s obnovující se důvěrou, je to i její zásluha. Lenka Maixnerová je architektem vize digitální knihovny. Její nadšení pro zpřístupňování knihovních metadat jako otevřených dat má za důsledek, že se knihovní fondy stávají přístupnějšími a využitelnějšími pro širokou veřejnost, vědce a studenty. Její práce ve své podstatě není prací ryze technickou. Je totiž podmínkou demokratizace informací a vybízí k podpoře inovací, vzdělávání a kulturního uvědomění. Jenomže je vždy mnohem konkrétnější než jakékoliv z těchto vznešených slov. Vlastně jim propůjčuje význam.

Čtyřikrát Tobolka a čtyřikrát přesně: na střed smyslu knihovnické práce.

Třicet let s Klubem dětských knihoven SKIP

Sestavila **ZLATA HOUŠKOVÁ** | zlata.houskova@gmail.com

Náš malý seriál vzpomínání na třicetiletou historii Klubu dětských knihoven (KDK) se chýlí ke konci. Zatím jsme v něm dali prostor jednotlivým bývalým předsedkyním. A co ostatní, „řadové“ členky a členové? Jak ti (přesněji řečeno ty) vnímají význam KDK? Posuďte sami...

Herec Matouš Ruml, poslední pasovaný rytíř Řádu krásného slova v kategorii interpret v roce 2023

Začnu trochu zešířena. Když jsem končila knihovnickou školu, říkala jsem: *Nikdy, NIKDY nebudu pracovat ve veřejné knihovně!* A začala jsem pracovat v odborné knihovně. Přešlo pár let a přestěhovala jsem se do malého města v Podkrkonoší. Měla jsem velké štěstí, protože se tam zrovna uvolnilo jedno místo ve veřejné knihovně. Nastoupila jsem do oddělení pro dospělé a říkala si: *Nikdy, NIKDY nebudu pracovat s dětmi!* Po pár letech jsem přešla do malé střediskové knihovny. Byla jsem tam sama, tak jsem pracovala i s dětmi. Opravdu hodně. A pak jsem se, ani nevím jak, „najednou“ stala tajemnicí KDK SKIP. A tou jsem byla téměř dvacet let. Co mně to dalo? Měla jsem možnost poznat úžasné lidi se skvělými nápady, které dokázali prosadit a realizovat. Mohla jsem být u vzniku projektů, jako je Noc s Andersenem, Kamarádka knihovna, OKnA, Kde končí svět etc. Tajemnicí už nejsem, ale na

Auditorium během ceremonie pasování z předchozích let, v popředí Z. Svěrák a spisovatelé I. Březinová a Z. Malinský

všechny s láskou vzpomínám a jsem šťastná, že jsem mohla být při tom. A také jsem se naučila, že si mám říkat: *Nikdy neříkej NIKDY.*

Stáňa Benešová, Nová Paka

V souvislosti s KDK se mi vybaví Šrámkova Sobotka, kde vznikl nápad na založení klubu, milovaná práce, kreativita, přátelství, setkávání se skvělými lidmi z oboru i mimo něj a samozřejmě děti. Jsem ráda, že jsem mohla být součástí od samého začátku a alespoň trošku přispět k dnešní podobě klubu.

Jana Hrbková, Louny

Co pro mě znamená KDK? Možnost setkávat se s lidmi, kteří jsou na stejné pracovní vlně jako já a jsou vstřícní, ochotní se podělit o své zkušenosti, zapálení pro práci s dětmi a schopní pro ně uskutečnit téměř cokoliv. Čerpám inspiraci

a energii ze skvělých aktivit (např. OKnA) a setkání, která nám pomáhají v naší snaze ukázat dětem, že čtení a knížky jim mohou být úžasnými společníky.

Dana Kochová, Havířov

Nové prostory, do kterých jsme se přestěhovali v roce 2001, nám umožnily dělat knihovnickou práci „po novu“ a vidět ji trochu jinak. Začali jsme se tedy více „rozkoukávat“ v knihovnickém světě. Jako zjevení na mne v té době zapůsobil Klub dětských knihoven spolu s konferencí Andersen. Okamžitě jsme se stali členy a jezdili snad na všechny akce, které klub pořádá; na některých jsme se i organizačně podíleli. A co na mne tak zapůsobilo? Úžasná parta! Akce vždy byly samozřejmě prioritně o vzdělávání, ale po večerech jsme se bavili, znovu probírali uplynulý den a zároveň si vyměňovali zkušenosti. Toto, z mého pohledu, žádný on-line kontakt nenahradí. Setkávání, výměna poznatků, diskuse, ale také zábava je největším přínosem (nejen) KDK. Ať nám to dlouho vydrží!

Blanka Tauberová, Sedlčany

Mám ve svém srdci nejen profesní, ale hlavně osobní nádherný pocit ze společné práce v oboru, který mne zcela naplnil. Práce s dětmi, profesní růst, nápady, úžasné projekty, spolupráce, vzájemnost, sdílení – a hlavně pevná přátelství. Zcela naplněných třicet let, které mi daly životní sílu a elán.

Eva Kordová, Turnov

KDK je úžasné společenství pozitivně naladěných, kreativních, nezištných knihovnic, které se vždy dokázaly domluvit a táhnout za jeden provaz. Členství v KDK mi přineslo přátelství osobní i profesní a jsem hrdá na to, že jsem mohla být a stále jsem součástí tohoto knihovnického společenství! S kolegyní Mirkou Čáповou jsme stály u zrodu KDK a uvědomujeme si, že bez záštity KDK by nebyla Noc s Andersenem, Pasování prvňáčků, Kde končí svět, Rytíři krásného slova... a celá řada dalších úžasných akcí!

Hanka Hanáčková, Uherské Hradiště

Co pro mě znamená KDK? Znamená pro mě hlavně možnost pravidelně se setkávat s kolegyněmi a kolegy a vyměňovat si zkušenosti.

Během pracovního roku jsme tak vytíženi, že cesty do jiných knihoven stále odkládáme. Nebýt těchto příležitostí, skoro se nevidíme. Při setkání se nabízí také možnost společně se vzdělávat na různá témata, ale ani „pouhá“ vzájemná inspirace není zanedbatelná.

Katka Pechová, Dobříš

Klub pro mne znamená setkání s neuvěřitelně zapálenými, stejně naladěnými kolegyněmi (někdy i kolegy), kteří se nezištně kdykoli podělí o své skvělé nápady. Srší energií, jsou pohodoví, inspirativní, dokážou se vcítit do nálady, pomoci, když jednomu docházejí síly, obejmout, povzbudit... Jsem ráda, že jsem se už před lety mohla potkat s těmito elitními „děckaři“. Těším se na akce pořádané KDK a pokaždé odjíždím nabitá pozitivními zážitky do všedních dnů.

Jana Frühaufová, Rokycany

KDK – velké knihovnické kamarádství lidiček, pro které nic není nemožné. Výměna a předávání zkušeností, podpora dětského čtenářství, nové projekty. Prostě – správná parta.

Ilonka Kroupová, Rožnov pod Radhoštěm

KDK pro mě znamená společenství příjemných lidí, naladěných na potřeby dětského čtenáře, a moře inspirace. V neposlední řadě mi dal výborné přítelkyně, které bych bez společného setkávání Klubu nikdy nepoznala.

Marta Pešková Staníková,
Dvůr Králové nad Labem

Klub dětských knihoven pro mě byl a je komunita lidí, kteří sdílejí své starosti a radosti z práce s dětmi a mládeží. Nabídl mi prostor pro sebe-realizaci, našla jsem tam přátele na celý život a mentory a mentorky. Postupně odcházejí a já až teď naplno dokážu ocenit, jak moc jsem se díky nim naučila a kolik jim toho dlužím. Těch čokolád a lahví vín, které bych chtěla poslat a rozdat jako poděkování, by bylo opravdu hodně. Díky Klubu a Klubko! Díky knihovny, že zaměstnáváte lidi, kteří svou práci dělají srdcem.

Helena Hubatková Selucká, Brno

Byla jsem vždy velmi ráda, když jsem dostala zprávu o akci KDK. Knihovnický človíček se tak mohl dozvědět, co nového kolegyně zase

chystají, byli jsme účastní přednášek odborníků ze všech oblastí dětského světa. A nesmím opomenout setkávání – nejenom kolegyní, ale především kamarádek – z blízkého kraje i z celé republiky. To člověka naplňovalo a obohacovalo.

Libuše Vargová, Přerov

Klub dětských knihoven byl pro mě vždy jako hvězda, která udávala směr mé práci s dětskými uživateli. Akce Klubu byly od začátku vždy praktické a pomáhaly mi rozšiřovat si obzory. Klub mi ukázal, jak se dá novými metodami pracovat s dětským čtenářem a dodnes mi díky tomu srdce bije pro „děckařinu“. Jsem ráda součástí vstřícného kolektivu milých knihovnic, které se nebojí podělit se o své kreativní nápady s ostatními. Za to vám, děvčata, patří velké poděkování a uznání.

Jana Sehnalová, Rtyně v Podkrkonoší

Jsem ráda, že jsem mohla i svým nadšením a energií přispět k vytvoření pevných základů KDK. S radostí a obdivem sleduji nové projekty, které přispívají k podpoře čtenářství, té zcela nenahraditelné životní dovednosti. Ať žije a vzkvétá skvělý Klub dětských knihoven našeho SKIP!

Alena Pospíšilová, Malechovice

Omlouvám se za genderovou nevyváženost, ale pamětníci historie KDK byli prostě... pamětnice...

Dovolte říci na závěr pár slov i mně. Byla jsem u zrodu Klubu a žila s ním celých 30 let jeho do-

savadní existence. Těšila jsem se na každou akci, na každé setkání, na každý mail či zprávu. Kterékoli z těchto spojení znamenalo inspiraci, nápad, začátek něčeho nového. Posouvalo mě dál profesně i osobně, a to nejsem děckařka!!! Tisíce inspirativních nápadů, stovky realizovaných výborných projektů, nových aktivit a akcí v knihovnách, mezi nimi pak několik opravdových a respektovaných perel (viz vzpomínky předsedkyní). Poznala jsem lektorské špičky z mnoha oblastí. Zažila jsem nadšené děti, vděčné rodiče, dojaté VIPáky (nikdy nezapomenu na plačící Báru Hrzánovou, zajíkájícího se Josefa Abraháma, neustále děkující Renatu Fučíkovou či uznané Matouše Rumla, Václava Mertina, prof. Zdeňka Matějčka...). Zažila jsem stovky báječných a desítky nezapomenutelných setkání, spoustu zábavy, děkovné dopisy a maily, nadšené odezvy, radost i slzy... Naučila jsem se spoustu věcí a při práci pro/s KDK mě provázel silný pocit, že naše (knihovnická) práce má opravdu smysl. Získala jsem díky Klubu stovky kamarádů po celé republice a několik opravdových přítelkyní/přátel.

A poznala jsem víc než kde jinde, co zmůže nadšení, iniciativa, kreativita, profesionalita, týmová práce, zodpovědnost, kooperace, společné úsilí bez sebeprezentačních snah. Co doopravdy znamená „jeden za všechny a všichni za jednoho“! Bylo to vzrušujících třicet let. Kéž to potká každého z vás, neboť co víc si člověk může přát, chce-li svou profesi vykonávat jako povolání...

Foto: z archivu Zlaty Houškové

Výročí knihovny

Vypravěči dějin knihovny aneb 130. výročí v Havlíčkově Brodě

PETR BOBEK | bobek@kkvysociny.cz

Stojí od sebe zhruba 350 metrů a volnou chůzí od jedné ke druhé přejdete ani ne za pět minut. Mezi nimi je však ještě jiná cesta. Poněkud delší. Neměří se na metry, ale na roky, kterých letos na Štědrý den bude rovných sto třicet. Řeč je o pravděpodobném místě založení a také o současné budově havlíčkobrodské knihovny, jež ztělesňují její první milník a současnost.

Budova hotelu
U Černého orla

Začalo to na Vánoce

Pokud zavítáte do Havlíčkova Brodu, setkáte se s mnoha domy opředenými zajímavou historií. Za pozornost stojí pak ten, který uvidíte v Dolní ulici. Je na něm napsáno „U Černého orla“ a před 130 lety se v něm začala psát historie veřejné knihovny v Havlíčkově, tehdy Německém Brodě. A její neobyčejný příběh, jehož rozplétání může být zajímavé a dobrodružné.

Od živého pamětníka není možné dozvědět se o historii něčeho, čemu táhne na 130. rok. Ovšem vypravěči, kteří rozklíčují dlouhou cestu dějinami, se dají najít i jinde. A může jich být několik. Protokol ze schůze prozradí, v jaký den všechno začalo – tedy že havlíčkobrodská knihovna byla založena 24. 12. 1894 akademickým spolkem

Barák. Záznam o počasí zase řekne, že bylo pět stupňů nad nulou. A novinové články to, že už od začátku se do cesty stavěly překážky, kvůli kterým se například muselo poprvé otevřít až po necelých dvou letech od založení.

To všechno se poskládá dohromady a vyjde alespoň základní obrys toho, v jakých kulisách probíhalo založení knihovny a v jakých udělala své první krůčky. Tím to ale nemusí končit. Pak jsou tu budovy, které stojí dodnes. V případě havlíčkobrodské knihovny je zásadní už zmínovaný Černý orel. V době jejího založení v něm byl hotel a také místnosti akademického spolku Barák, v nichž byla knihovna s největší pravděpodobností založena. Poprvé se otevřela 6. 9. 1896.

Do čísla přispěli

Mgr. Ivan Adamovič – Památník národního písemnictví – Muzeum literatury ■ PhDr. Štěpánka Běhalová, Ph.D. – Muzeum Jindřichohradecka ■ Petr Bobek – Krajská knihovna Vysočiny ■ PhDr. Jaroslav Císař – Středočeská knihovna v Kladně ■ Bc. Tereza Garamszegi – Česká zemědělská univerzita v Praze ■ Mgr. Roman Giebisch, Ph.D. – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Zlata Houšková – SKIP ČR ■ Miroslav Jindra – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ PhDr. Renáta Krejčí Salátová – Národní knihovna ČR ■ Prof. PhDr. Tomáš Kubiček, Ph.D. – Moravská zemská knihovna v Brně ■ Bc. Pavlína Lenghartová – Univerzita Karlova, studující ■ Mgr. Irena Liberdová – Městská knihovna Frýdek-Místek ■ Mgr. Pavlína Lišovská – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ Bc. Michaela Matulová – Městská knihovna Beroun ■ Ing. Jiří Mika – emeritní ředitel Středočeské vědecké knihovny v Kladně ■ Mgr. Michaela Mrázová – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Vladana Pillerová – Národní knihovna ČR ■ PhDr. Irena Prázová, Ph.D. – Univerzita Karlova ■ Barbora Procházková – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Kateřina Spurná, Ph.D. – Knihovna Národního muzea ■ Milan Valden – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Alena Vávrová – Středočeská knihovna v Kladně ■ Vlasta Žáčková – Knihovna Jiřího Mahena v Brně

Výpůjční protokol
knihovny v roce 1955

Foto vpravo:
Nová budova knihovny
z roku 2021 (blíže jsme
ji představovali
ve Čtenáři, 72, 2020,
č. 12, s. 458–461)

Razítko knihovny z roku 1905, kdy ji začalo
spravovat město

Na jak dlouho v nich ale našla útočiště, známo úplně není. Ani to, na kolika místech knihovna ve své historii sídlila. Bezpečně však můžeme určit jiné zásadní budovy, se kterými spojila osud a které nám mohou vyprávět další části jejího příběhu. Jsou dvě: stojí jen pár kroků od Černého orla a nesou názvy Hanusovský dům a Stará radnice.

Do obou domů se knihovna dokonce stěhovala opakovaně. Do prvního jmenovaného na delší čas v roce 1953, aby zde později (mimo jiné) zaznamenala důležitý milník. Roku 1960 se stala knihovnou okresní. V roce 1974 jsme se zase usídlili ve Staré radnici. V jejích moderních interiérech, navržených na míru čtenářům i knihovníkům, jsme našli domov na více než 40 let. A to do doby, než byla kousek od břehu řeky Sázavy postavena současná moderní budova knihovny.

Razítka aneb Městská, okresní, krajská

Budovy vyprávějí o tom, kde jsme sídlili. Příběh knihovny mohou rozkrývat ale i jiní „pamětníci“. Daleko menší a nenápadnější. Ti, které většinou přehlédneme nebo jim věnujeme minimální pozornost, ale kteří nám můžou z historického hlediska přinést spoustu cenných informací. Řeč je o razítkách, jimiž se označoval knižní fond.

Vůbec to první, které naše knihovna používala, uchovává spojení Lidová knihovna Havlíčkova. Jednoduchý, nenápadný nápis, ze kterého se dá ovšem vyvodit mnoho. Například to, že ač jsme byli založeni jedním ze spolků, což nám automaticky „přiděluje“ funkci spolkové knihovny, měli jsme ambici fungovat pro všechny občany a být především knihovnou veřejnou. A v neposlední řadě to, že jsme se od začátku hrdě hlásili k nejslavnějšímu „Brodákovi“ Karlu Havlíčku Borovskému.

I další razítko používané v našich knihách může vypovědět kus historie. Na něm nás zaujme zejména jedno slovíčko dodané k názvu: „městská“. To napovídá, že toto razítko naši předchůdci začali dávat do knih v roce 1905. V něm – konkrétně 25. 9. – jsme totiž začali být knihovnou městskou. To bylo výsledkem otázky, zda je řízení veřejné knihovny akademickým spolkem (který nás nejen založil, ale i vedl) zrovna nejideálnější. Vše bylo vyřešeno tak, že nás ve zmíněném roce začalo spravovat město.

Z tohoto období stojí za zmínku, že se nám povedlo zachránit tehdy zakázanou literaturu – anglickou, americkou, francouzskou nebo dokonce odbojovou. To nám mimochodem v poválečném období pomohlo k neubývajcímu zájmu čtenářů, protože zmíněné knihy okupanti jinde vyřazovali a později byly nedostupné.

Po válce se razítko opět měnilo. Pochopitelně zmizel německý nápis (stejně jako přídomek „Německý“ z názvu našeho města) a do knih bylo na věky věků otisknuto: „Havlíčkovská městská veřejná knihovna v Havlíčkově Brodě“. Ani to ale nebyl poslední název a poslední funkce havlíkobrodské knihovny.

Další razítka ve starších knihách vypovídají o tom, že jsme byli, jak už bylo řečeno, okresní knihovnou. A v knížkách, které jsme ukládali po 1. 1. 2002, zase budou pro příští generace razítka trvalým svědkem toho, že jsme si v podstatě vyzkoušeli všechny možné role. Poté, co jsme fungovali jako spolková, veřejná, městská i okresní jsme se ve zmíněný den stali Krajskou knihovnou Vysočiny.

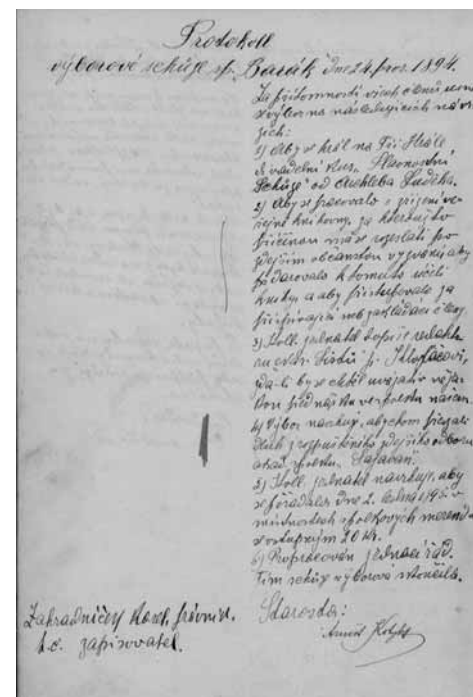
Pro další generace

Historie knihovny se dá číst z různých zdrojů. A nemusí nám ji vyprávět jen pamětníci z masa a kostí, ale i ti, kteří sice mluvit neumějí, ale kteří tu jsou nesrovnatelně déle než lidé. Stačí je jen najít. A naučit se je „poslouchat“.

To se ve výsledku může ukázat jako velké dobrodružství. A může z toho vzniknout i celá publikace, jak je tomu právě v případě Krajské knihovny Vysočiny. Dne 23. 11. 2024 bude při slavnostním dni pokřtěna knížka *Knihovník vypráví aneb Křížem krázem havlíkobrodskou knihovnou*.

Nemenším zážitkem pak může být také to, že i my můžeme být vypravěči dějin knihovny. Vždyť co my víme... Třeba právě to razítko, které jsme před chvílí dali do knihy, může mít za 130 let pro nějakého badatele cenu zlata. A může mu pomoci odkrýt kus historie knihovny.

Foto: archiv Krajské knihovny Vysočiny

Protokol z výborové schůze akademického spolku
Barák z prosince 1894 s návrhem na založení knihovny

Podoba razítka se dále měnila v období druhé světové války. Nejen překvapením, že kromě českého obsahovalo i název knihovny v němčině. Zároveň se podařilo dohledat i to pouze s německým nápisem. Nebo razítko, kde byla němčina naopak někým přeškrtnuta.

Akvizice – srdce každé knihovny

1. část

MILAN VALDEN | milan.valden@nkp.cz

Dalo by se říci, že akviziční oddělení je srdcem každé knihovny. Se získanými dokumenty pak pracují další oddělení knihovny a následně se dostanou ke čtenářům. V Národní knihovně ČR (NK) se akvizice jmenuje Oddělení doplňování domácích dokumentů (ODDD); vedle toho existuje ještě Oddělení doplňování zahraničních dokumentů. Od roku 2011 vedla toto oddělení Olga Zeinertová. Od července 2024 po ní funkci převzal její dlouholetý zástupce Martin Žížala, a to je dobrá příležitost pro rozhovor s oběma pracovníky tohoto oddělení.

Souhlasíte s tím, že akvizice je něco jako srdce každé knihovny?

Olga Zeinertová (OZ): Jak napovídá ChatGPT: *Akviziční procesy jsou klíčové pro udržení dynamické a relevantní knihovní sbírky, která může efektivně sloužit potřebám svých uživatelů. Nezbývá než souhlasit. Ovšem já za tu dlouhou dobu, co pracuji v NK, vidím za akvizičními procesy hlavně kolegyně a kolegy a jejich každodenní práci. Ano, tihle lidé a jejich práce jsou srdcem naší knihovny. Je to práce zajímavá a variabilní, která vyžaduje kombinaci odborných znalostí, praktických dovedností a schopnosti adaptovat se na nové technologie a trendy v knihovnictví.*

Martin Žížala (MŽ): Souhlasím. S tím, co akvizice získá do fondu, totiž pracují všechna ostatní oddělení. Jsme na začátku tzv. linky zpracování a zajišťujeme neustálý přísun dokumentů. Zároveň jsme spojnicí mezi knihovnou a nakladatelskou obcí, komunikujeme s nakladateli a autory, sledujeme knižní trh a podílíme se na tvorbě statistik pro Svaz českých knihkupců a nakladatelů.

Mohlo by se zdát, že akvizice NK má práci poněkud zjednodušenou tím, že dokumenty se do ní dostávají především jako povinné výtisky. Ale jenom touto cestou to samozřejmě není, protože se doplňují i další dokumenty. Mohla

byste prosím objasnit, co vše tedy projde vaším oddělením?

OZ: NK má tu výsadu a zároveň povinnost budovat konzervační fondy a doplňovat je bohemickými dokumenty co nejúplněji včetně starších vrstev sbírek. Pro naše oddělení, resp. kolegy pověřené retrospektivním doplňováním, to znamená průběžně prověřovat starší vrstvu (19. a 20. století) a zároveň vytvářet bázi deziderat. Hlavní hledisko pro zařazení do fondů je v tomto případě odpověď na otázku, zda dokument máme, či nemáme.

Soudobé dokumenty v co největší úplnosti doplňujeme povinnými výtisky, které jsou nakladatelé povinni podle zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích odevzdávat NK ve dvou exemplářích. Nejde jen o monografie, ale také o speciální tištěné a netištěné dokumenty, jako jsou plakáty, kartografické dokumenty, hudebniny, pohlednice, grafika, zvukové a elektronické dokumenty na pevném nosiči. Povinnost odevzdávat elektronický povinný výtisk zatím není uzákoněna, ale počítáme s tím, že novela zákona, která toto řeší, začne platit od 1. 1. 2025. Pro potřeby studoven, příručních knihoven a plánovaného volného výběru dokupujeme v úzké spolupráci s odborem služeb další exempláře především profilových monografií, v menší míře i kartografické dokumenty, hudebniny či grafiku. Nesmím zapomenout na knižní dary a interní zdroje, které jsou také bohatým zdrojem doplňování dokumentů.

Můžete doplnit i nějaká konkrétní čísla přírůstků za rok 2023?

OZ: Možná to bude zajímavější v porovnání s předchozími roky. Loni totiž došlo k překvapivému a celkem výraznému poklesu, který si vysvětlujeme snížením nakladatelské produkce, protože my už jsme pracovali v běžném provozu. V poměrně obtížném roce 2021, kdy ještě dobíhala proticovidová opatření, zároveň se celé oddělení stěhovalo z Klementina do Hostivaře a několik kolegů odešlo, jsme měli celkový roční přírůstek všech dokumentů 42 090 knihovních jednotek (k. j.); roční přírůstek monografií přijatých povinným výtiskem byl 14 134 titulů. V následujícím roce 2022, kdy už do provozu nezasahovala opatření proti covidu, jsme celkově zpracovali 51 471 k. j. a 18 319 titulů monografií přijatých povinným výtiskem podle pravidel UNESCO. Ovšem v následujícím roce 2023 jsme zaznamenali neočekávaný pokles přijatých a zpracovaných monografií: bylo jich 15 025. Snížil se i počet všech zpracovaných dokumentů na 44 148 k. j.

Co všechno má na starosti vaše oddělení, kolik v něm pracuje lidí a co se děje s dokumenty dál, než se dostanou ke čtenářům?

OZ: V ODDD momentálně pracuje 17 lidí, od srpna se k nám přidal další nadějný kolega,

v oddělení je tedy zaměstnáno 44 % mužů, to je na tak feminizovaný obor vysoký počet. První vlašťovkou v dosud čistě ženském kolektivu byl v roce 2011 právě Martin Žížala, který po mně od července převzal jeho vedení. Cíleně jsem se snažila za ty roky vytvořit smíšený kolektiv, který považuji za zajímavější, podnětnější a také praktičtější. Pomoc při manipulaci s těžkými bednami a vozíky je vždy vítaná!

Především získáváme dokumenty povinným výtiskem, nákupem a darem. V souladu s ekonomickými předpisy čerpáme rozpočet na nákup dokumentů, pracujeme s objednávkami a fakturami, vedeme knihu faktur. Nově získaným dokumentům přidělujeme přírůstková čísla, adjustujeme je, vytváříme akviziční záznamy podle mezinárodních pravidel RDA. Také vedeme přírůstkové seznamy podle vyhlášky č. 88/2002 Sb., § 4 a § 5. V závěru každého roku dostáváme od revizního oddělení seznam úbytků, který archivujeme a zapisujeme do knihy úbytků, již vedeme podle § 6 výše uvedené vyhlášky. Součástí naší práce je také výkaznictví. Pro celostátní statistické výkaznictví zpracováváme roční výkaz o neperiodických publikacích na základě povinných výtisků zaslaných v daném roce s vrocením daného roku a dvou roků zpět. Ten pak zasíláme na Ministerstvo kultury (MK). Někteří kolegové skenují obálky a obsahy knih, což pomáhá při vyhledávání v databázích. Spolupracujeme s Českou národní agenturou ISBN, kde kontrolují správnost přidělení ISBN.

Po akvizičním zpracování pak předáváme většinu dokumentů do oddělení jmenného zpracování, odtud pokračují do oddělení věcného zpracování a pak již opatřené mezinárodně uznávaným bibliografickým záznamem si je převzme oddělení organizace fondů, kde jsou jim přiděleny signatury a mohou být umístěny ve skladech nebo na policích ve studovnách či v příručních knihovnách, kde jsou k dispozici uživatelům. Takto vypadá zjednodušeně cesta dokumentů tzv. linkou zpracování.

Oddělení jste řídila třináct let. Co podstatného se za tu dobu změnilo pracovní, lidsky, ale také třeba tím, že se několikrát stěhovalo?

OZ: Rozhodně se změnil způsob nakupování a rozdělení rozpočtu. Při nákupu je samozřejmě dojednat slevy a rozpočet je rozdělen mezi

retrospektivní doplňování a nákup soudobých dokumentů. V roce 2015 se změnila mezinárodní katalogizační pravidla, pracujeme nyní podle pravidel RDA. Když kolegyně, které přijímaly povinný výtisk, odešly do důchodu, změnila se také úsilím nových pracovníků organizace práce v tomto referátu. Využíváme nový způsob pomocné evidence dodaných a nedodaných povinných výtisků a urgencí. Urgujeme systematicky, po druhé urgenci posíláme nakladateli písemnou tzv. ředitelskou upomínku, na kterou nakladatelé pozitivně reagují a dodávají chybějící povinné výtisky. V referátu zpracování kolegové dokáží velmi efektivně popsat povinné výtisky, takže se zkrátí doba od přijetí po předání akvizičně zpracovaného dokumentu na minimum. To potom pozitivně ovlivňuje úroveň záznamů např. v souborném katalogu, protože se tam dříve dostanou bibliografické záznamy NK.

Ve spolupráci s Odborem správy fondů řešíme otázku, které dokumenty dodané povinným výtiskem zařazovat, a které ne. Zatím vznikla ve spolupráci s dalšími knihovnami s právem povinného výtisku typologie dokumentů, které doporučujeme nezařazovat do fondů. Ovšem cílem je po jednání s ministerstvem kultury vytvořit závazný metodický pokyn, kterým by každá knihovna mohla argumentovat při případných sporech s nakladateli.

V personální oblasti došlo postupně k mnoha změnám. V současné době je kolektiv výrazně omlazen, pracuje tu osm mužů a deset žen. Z doby, kdy jsem začala pracovat v knihovně, už jsme jen dvě, jinak se oddělení kompletně obměnilo. Většinu pracovníků jsem přijímala. Přesně to spočítáno nemám, ale za těch 13 let odešlo přes dvacet lidí... Jen za roky 2021 až 2024 jich postupně odešlo asi deset, jedna kolegyně se stala maminkou a je na rodičovské dovolené. Důvody k odchodu byly různé. Někteří už nezvládali dojíždění do Hostivaře, někdo si našel jiné místo, někdo odešel z rodinných důvodů, někdo do důchodu. Docházelo ke změnám v agendách, ke změnám v rozvržení pracovní doby i ke změnám úvazků. Bohužel také ke změnám v systemizaci, většinou nám něco ubylo nebo bylo zmrazeno.

Vždycky mi záleželo na tom, aby v oddělení pracovali lidé, kteří jsou schopní se domluvit a spolupracovat. Kladla jsem důraz na přátelskou pracovní atmosféru, důvěru a slušnost. Vzhledem ke své práci v odborové organizaci jsem mohla kolegy zasvěceně informovat o důležitém dění v knihovně, aby nevznikalo nedorozumění a zbytečné dohady.

Určitě by se našly chyby, kterých jsem se dopustila, určitě jsem nebyla dokonalá a můj způsob řízení nemusel vyhovovat všem, ale to je, myslím, normální...

Jak jste se vlastně dostala k práci v NK, jak dlouho zde pracujete a čím vším jste se zabývala?

OZ: Vystudovala jsem původně PF UK, obor český jazyk – základy společenských věd. Učila jsem ale už od 18 let jako čerstvá maturantka. Po mateřské dovolené jsem v roce 1997 opět nastoupila do školy. Vše bylo hodně jinak, měla jsem malé, často nemocné děti, někdy to bylo o nervy. Po několika letech jsem se z mnoha důvodů rozhodla, že změním profesi a vystoupím z toho neměnného kruhu školního roku a velkých prázdnin, které jsem si nedokázala užít. Proto jsem v srpnu 2002 po velkých povodních dala ve škole výpověď a šťastnou shodou okolností jsem zakotvila od 1. 11. v NK, která se právě vzpamatovala po závažném zasažení povodněmi. Začala jsem pracovat v domácí akvizici v retrospektivním doplňování, posléze jsem absolvovala rekvalifikační knihovnický kurz a postupně jsem poznávala nový obor. V lednu 2011 jsem byla pověřena nakupováním pro soudobé fondy a v červnu v roce 2011 jsem se odvážila, povzbuzována některými kolegyněmi, zúčastnit výběrového řízení na místo vedoucí našeho oddělení. Povedlo se a od 1. 7. 2011 jsem pak poznávala, co obnáší ocitnout se na pozici mezi podřízenými a nadřízenými, zabývat se širokým spektrem činností od kontroly čerpání rozpočtu po přijímání nových zaměstnanců a zároveň téměř denně reagovat na nové úkoly, pokyny, dotazy apod. Byla to výzva a já jsem ji ráda přijala. ■

Dokončení příště

Ze zahraničí

Udržitelnost jako téma dánských knihoven

MICHAELA MATULOVÁ | reditelka@knihovnaberoun.cz

Díky úspěšné žádosti SDRUK v programu Erasmus+ proběhla letos v dubnu skupinová cesta vedoucích zaměstnanců členských knihoven do Dánska. Účelem bylo zmapovat zkušenosti a metody zapojování obyvatel do naplňování 17 Cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals, dále SDGs), a to jak v rámci tradičních, tak inovativních formátů a služeb.

Z toho důvodu byl pro cestu vybrán 17. týden v roce, kdy v Dánsku již druhým rokem probíhal tzv. UGE17/Week17, koordinovaná celonárodní kampaň zaměřená právě na SDGs. Knihovny v Dánsku do tohoto týdne koncentrovaly své environmentálně a sociálně orientované aktivity pod jednotnou hlavičku, a my jsme tak měli možnost pozorovat, jak se lokální komunitní aktivity propojují a podporují na celostátní úrovni.

Historie zájmu dánských knihoven o SDGs

V dánských knihovnách vzešel zájem o SDGs zespodu, z iniciativy skupinky nadšenců, která v roce 2019 začala tím, že založila facebookovou skupinu, jež se poměrně brzy začala rozrůstat a jejíž myšlenky začaly prosakovat do knihovnického světa. Díky certifikaci poskytované organizací Chora 2030, jež zhodnocuje fungování

Ukázka projektu LEGO
Build the Change

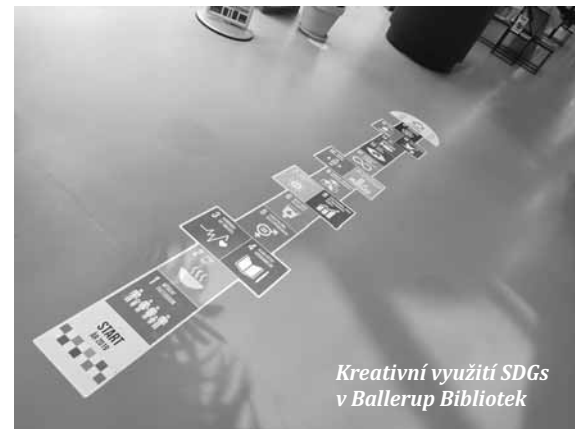
organizací dovnitř i navenek z hlediska definování a naplňování cílů, fungování, zapojení personálu, veřejnosti i komunit apod., měly knihovny silnou pozici na poli udržitelnosti během vydání Národního akčního plánu pro SDGs, ve kterém vláda deklarovala, že posílí práci knihoven na ukotvování SDGs u široké veřejnosti.

První **UGE17/Week17** jako celonárodní tematický týden podpory naplňování SDGs se odehrál v roce 2023 a zapojilo se do něj více než 70 dánských knihoven a přes dvě stě lokálních partnerů. Knihovny se mohou k Week17 připojit různými aktivitami. Podobně jako u nás do Týdne pro klima mohou např. uspořádat besedu, swap, knižní bazar, jehož výtěžek věnují na dobročinnost, komunitní večeři nebo různé druhy prakticky zaměřených workshopů (upcycling, repair café apod.) a společných aktivit (úklid odpadků, sázení stromů apod.). V roce 2024 se k Week17 pilotně připojily také norské knihovny. Ambicí organizátorů je postupně připojit další země a udělat z Week17 celoevropskou, ne-li globální iniciativu.

Fungování v praxi

A jak funguje udržitelnost jako téma dánských knihoven v praxi? Ve věhlasné knihovně Dokk1 v Aaarhusu (pozn. red.: psali jsme o ní ve *Čtenáři* č. 9/2024, s. 317–318) si zaměstnanci v rámci **strategie** definovali tři hlavní témata, která rámuji plánování akcí a navazování spolupráce. Jsou jimi SDGs, demokracie a informační a mediální gramotnost. Tato témata knihovna podporuje a rozvíjí, přičemž podporuje **transformaci myšlení z ego na eco, z human-centered na planet-centered**, a to jak směrem dovnitř organizace, tak navenek. Zásadní je, že každý zaměstnanec je s touto filozofií seznámen během přijímacího řízení a měl by s ní vnitřně souznít. S implementací tohoto přístupu jsme se následně setkali v řadě navštívených knihoven.

Při Dokk1 se nachází **SDG's Lab**, knihovní oddělení designované na podporu udržitelných aktivit. Vnitřní prostor je kompletně vybaven z věcí darovaných, objevených a zachráněných. Sezení je záměrně nepohodlné, protože právě lidská pohodlnost způsobuje ekologické problémy dnešního světa. Dále je zde venkovní výstavní prostor

Kreativní využití SDGs
v Ballerup Bibliotek

a kruhové sezení se 14 kameny, mezi nimiž jsou tři místa vynechána pro lidi na vozíku. Tento prostor odkazuje k vikingskému sněmu thingu a slouží primárně pro diskuse. Veškeré akce během roku knihovna plánuje podle ročního období a spolupracuje nejen s místními organizacemi, ale i s lidmi bez domova. Provozuje výměnu sazenic, swap, spoluorganizuje Green Festival, věnuje se výrobě kombuchy a kimchi, půjčuje tematické workshopy v krabici a zajišťuje řadu akcí spojených s SDGs – v rámci Week17 i oblíbený **Maker Faire**, víkendový festival rukodělných výrobků a činností. Dokk1 se stejně jako řada dalších knihoven v Dánsku zapojila do projektu **LEGO Build the Change**, při němž děti vytvářejí z darovaných LEGO kostiček řešení problémů týkajících se udržitelnosti. V roce 2025 se vedle knihoven v Berlíně, Barceloně a Londýně pilotně zapojí i Praha – konkrétně Městská knihovna v Praze.

Middelfart Bibliotek pořádá **Climate Action Day**. Původně knihovnou iniciovaná akce brzy získala ohromný věhlas, přičemž dnes se její organizaci věnuje vedle zaměstnanců knihovny i několik pracovníků úřadu. Na celkem dvanácti scénách se odehrávají přednášky, besedy, workshopy, čtení, výstavy, prezentace spolků a neziskových organizací apod. Akce se účastní i zástupci politické a soukromé sféry. Letos se očekává až 40 000 návštěvníků. Vedle toho zde průběžně probíhají zájmové kroužky iniciované komunitou, včetně repair café, kde dobrovolníci učí a pomáhá lidem s opravou rozbitých předmětů denní potřeby, či oblíbené komunitní večeře.

Bibliotek+ v kodaňské čtvrti Gladsaxe se dokonce pyšní **vlastní komunitní kuchyní a spolu-**

pracuje s potravinovou bankou. To umožňuje členům komunity, aby z dostupných surovin společně připravovali večeře či brunchy pro sebe i své sousedy. Vaří výhradně vegetariánská jídla. V knihovně si lze také kdykoli zdarma do vlastního hrnku uvařit kávu či se zúčastnit některého ze zájmových kroužků, které vedou členové místní komunity. Ti dokonce disponují klíči od knihovny i skladu. Knihovna tu funguje na základě vzájemné důvěry mezi zaměstnanci a návštěvníky.

Ballerup Bibliotek v Kodani je první ryze SDGs knihovna – na základě své strategie všechny akce propojuje s SDGs, jejichž symboly lze ostatně nalézt po celé budově i v propagačních materiálech. Navštívili jsme ji během **SDGs Festivalu**, který organizuje jeden den pro školy a druhý den pro veřejnost. Na náměstí před knihovnou vyrostla řada stanů a stanovišť s řadou tematických aktivit. Během roku zde také probíhá velmi oblíbený **literární multižánrový festival** s řadou debat, hudbou a občerstvením.

Zhodnocení konceptu udržitelnosti

S ohledem na skutečnost, že knihovny v Dánsku využívá více než 50 % populace, tvoří perfektní platformu pro zažehnutí změn a aktivismu a k propagaci celospolečenských témat, mezi něž udržitelnost bezesporu patří. Knihovny realizují mnoho skvělých aktivit, přičemž nutno podotknout, že řadu z nich umí i některé knihovny v Česku. Liší se ale míra zájmu a odezvy, koncept SDGs u nás není tak známý a slovo udržitelnost začíná mít negativní konotace, ztrácí význam a pomalu se stává buzzwordem. Je důležité nezapomínat, že udržitelnost není jen módní slovo, ale zásadní koncept, který se týká naší budoucnosti, a SDGs jsou prostředkem, jak dosáhnout rovnováhy mezi environmentálními, sociálními a ekonomickými potřebami lidí i planety. Jejich cílem je zajistit dlouhodobě udržitelný rozvoj, který je prospěšný pro všechny. Je mimo jiné na knihovnách, aby to změnily, aby SDGs také implementovaly do svých strategií, etických kodexů a aby s nimi souzněly i jejich zaměstnanci.

Foto: archiv MĚK Beroun

E-kirjasto (E-knihovna) – nová služba finských knihoven

BARBORA PROCHÁZKOVÁ | Barbora.Prochazkova@nkp.cz
VLADANA PILLEROVÁ | Vladana.Pillerova@nkp.cz

Finské veřejné knihovnictví je velkou inspirací nejen pro nás, ale i pro ostatní evropské státy. Jak se říká ve Finsku, Finové své knihovny milují a také je hojně navštěvují. Popularita knihoven se odráží také v přístupu státu, který rozvoj knihoven podporuje. Finské knihovny poskytují kvalitní služby, které se snaží neustále vylepšovat. Příkladem může být nově spuštěná služba finských knihoven, platforma E-knihovna (finsky E-kirjasto), která sdružuje digitální zdroje na jednom místě a umožňuje uživatelům výpůjčky e-knih, audioknih a elektronických časopisů.¹

Vznik a financování

Vzniku samotné E-knihovny předcházela projekt *Digimedianhanke 2020–2021*, podpořený finským Ministerstvem školství a kultury, který nastínil fungování a koncept společné E-knihovny jako veřejné digitální služby. Dále konstatoval značnou roztržičnost při poskytování elektronických zdrojů knihoven, kterou je potřeba sjednotit. Cílem projektu bylo vytvořit podmínky pro vznik jedné digitální platformy, ze které bude obsah snadno přístupný a dostupný všem. To se podařilo a v dubnu roku 2024 byla nová služba spuštěna uživatelům.

Vznik E-knihovny byl na začátku finančně podpořen Ministerstvem školství a kultury, nyní je ale služba již plně financována finskými obcemi. E-knihovnu mohou využívat obyvatelé obcí, které se ke službě připojily. Ač je zapojení obcí dobrovolné, cílem je, aby se zapojily všechny obce ve Finsku a podpořily tak rovný přístup k elektronickým dokumentům všem obyvatelům, a to bez ohledu na místo bydliště. Nyní je zapojeno cca 220 obcí, což znamená, že E-knihovnu může využívat 85 % obyvatel Finska.

E-knihovna je služba financovaná z veřejných zdrojů s omezeným rozpočtem, a proto je k dispozici omezené množství elektronických zdrojů.

Jedná se o základní rys této služby. Náklady se rozděluje mezi obce podle počtu obyvatel. V současnosti obce platí za službu 0,7 euro na obyvatele. Celkový roční rozpočet se odhaduje na dva až tři miliony eur. Velkou výzvou bylo především vyjednání licencí na půjčování e-knih a audioknih. Primárně se uplatňuje model roční licence s omezením počtu paralelních výpůjček, připraveny jsou i případné další modely. Typ licence a poplatky stanovují jednotliví vydavatelé.

Akvizice

Rozpočet má velký vliv na pořizování materiálů. Do E-knihovny se získávají na základě akviziční strategie. Akvizici mají na starosti pracovní skupiny, složené z pracovníků veřejných knihoven po celém Finsku. Každá pracovní skupina je zaměřená na akvizici jiného typu dokumentů. Pravidla pro doplňování fondu vycházejí také z knihovního zákona, který zdůrazňuje především rozmanitost knihovních fondů. Fond se doplňuje průběžně tak, aby postupně narůstal a zvládl uspokojit rostoucí požadavky uživatelů. Cílem je, aby E-knihovna disponovala přibližně 25 000 položkami. Sedmdesát procent rozpočtu se vynakládá na novou akvizici, zbytek pak na obnovu a doplňování licencí.

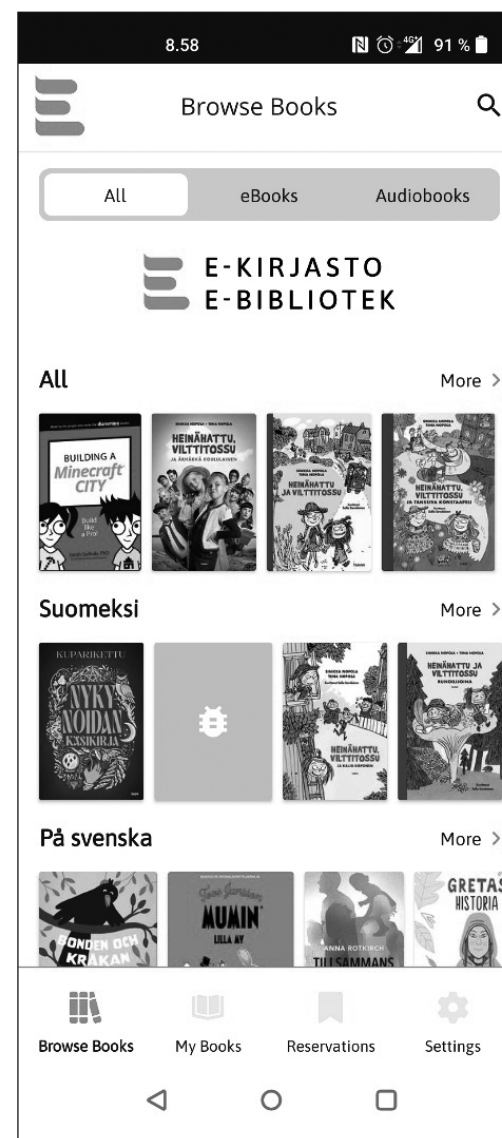
Obsah E-knihovny tvoří především četba pro dospělé (80 %), zbylých 20 % představuje četba pro děti. E-knihovna je zaměřena především na žádané tituly ve veřejných knihovnách. Největší část sbírky zastupuje finská literatura (49 %), dále časopisy (36 %), menší procento pak švédská literatura (7 %) a zbytek je tvořen tituly v jiných jazycích (8 %), včetně angličtiny. Cílem je vytvořit rozsáhlou a rozmanitou sbírku zaměřenou jak na populární novinky, tak na malé nakladatele a začínající autory.

Registrace a výpůjčky

Aby mohli uživatelé službu využívat, musí si stáhnout aplikaci E-kirjasto do svého telefonu nebo tabletu a provést registraci. Registrace se provádí za pomoci bankovní identity nebo mobilního certifikátu. Důvodem je možnost ověření údajů z informačního systému obyvatelstva o bydlišti uživatele. K registraci tudíž není potřeba být registrovaným čtenářem knihovny. Pokud uživatel nedisponuje bankovním účtem ani mobilním certifikátem, k registraci může využít samotné obecní knihovny. Knihovník vytvoří účet na základě občanského průkazu a e-mailové adresy.

E-knihy a audioknihy lze vypůjčit na dobu dvou týdnů. Po uplynutí doby se výpůjčky vrátí automaticky nebo je mohou uživatelé vrátit předčasně. Současně je možné mít vypůjčeno maximálně pět knih. Tímto způsobem je zaručeno, že všichni uživatelé mají dostatečný výběr ke čtení. Pro časopisy je doba čtení nastavena na dvě hodiny. Rezervace požadovaných materiálů je opět limitovaná pěti knihami.

Cílem bylo vytvořit jednotnou sbírku kvalitních digitálních zdrojů, které jsou přístupné z jedné platformy pro všechny obyvatele Finska. Služba je v provozu teprve od konce dubna, tudíž se zatím stále vylepšuje a průběžně doplňuje. Velmi pečlivě se sleduje využívání fondu a zpětná vazba uživatelů. Cílem finské E-knihovny je, aby se stala tou nejlepší e-knihovnou, která půjde ostatním příkladem.²

Ukázka vzhledu aplikace E-kirjasto

¹ E-library. Online. National Library of Finland. Dostupné z: <https://www.kansalliskirjasto.fi/en/e-library>. [cit. 2024-06-06].

² E-library release approaching – Development will continue. Online. In: National Library of Finland. 2024. Dostupné z: <https://www.kansalliskirjasto.fi/en/news/e-library-release-approaching-development-will-continue>. [cit. 2024-06-07].

Pro knihovny krásnější a modernější

PAVLÍNA LENGHARTOVÁ | pavli2000@seznam.cz

Kateřina Mizlerová studovala informační studia a knihovnictví na Ústavu informačních studií a knihovnictví v Praze. Zpočátku se věnovala hlavně katalogizaci, poté se stala metodičkou a nakonec i vedoucí oddělení regionálních služeb v Knihovně Kutná Hora. Získala ocenění MARK 2023 jako historicky první za Středočeský kraj.

Jak si vás práce v metodických a regionálních službách získala a čím vás naplňuje?

Práce v metodice si mě získala především tím, že je různorodá, každý den dělám víceméně něco jiného. Někdy jsem v kanceláři, ale převážně na cestách. Mou hlavní prací je akvizice a katalogizace fondu regionální literatury, aktualizace a revize knihoven, tvorba výměnných souborů, zaškolování nových knihovníků, schůzky se starosty a zástupci obcí, příprava porad a vzdělávání jak pro profesionální, tak neprofesionální knihovníky a samozřejmě průběžné sebevzdělávání, které je v naší práci nezbytné. A naplňuje mě, když se nám povede nějakou knihovnu přeměnit z ne úplně pěkné knihovny na krásný moderní prostor, kde lidé rádi tráví čas a jsou tam spokojeni.

Jaké problémy nebo témata v rámci své práce nejčastěji řešíte?

Knihovny se z pouhých půjčoven knih postupně transformují na komunitní centra a s tím souvisí i potřeba úpravy prostor, nové technické vybavení a pak zejména přechod na automatizovaný knihovní systém, v našem případě Tritius, který je i v malých obcích důležitý a klíčový pro další práci. S knihovníky a vedením obcí tedy řešíme především to, jak by měl prostor knihovny vypadat, pomáháme jim s žádostmi o dotace na technické vybavení i mobiliář, na platformě Webnode jim vytváříme webové stránky, které jsou pro knihovny zdarma, a spoustu dalších věcí. Naší pravidelnou, stěžejní a prozatím nej-

Co vás pro práci v knihovnictví nejvíce motivovalo?

Už na střední škole jsem byla opakovaně na praxi v městské knihovně v Kutné Hoře, kde jsem měla možnost vyzkoušet si práci ve všech odděleních. Když jsem se potom rozhodla, kam na vysokou školu, tak to pro mě byl přirozený krok. Původně jsem se věnovala především katalogizaci, později přibyla i akvizice fondu regionálních služeb a až časem jsem se našla v práci metodika, které se věnuji již sedm let, z toho tři roky jako vedoucí.

více využívanou prací je rozvoz výměnných souborů, pomoc s aktualizací a revizí knihovního fondu.

Máte nějakou obsluhovanou knihovnu, se kterou se vám nejlépe spolupracovalo nebo spolupracujete?

Napadá mě jich hned několik, s kterými máme výbornou spolupráci už na dlouhodobé bázi, např. Kostelní Lhota, Doubravčice, Chotusice, ale

je jich určitě více. Obecně se nám dobře spolupracuje s knihovnami a vedením obcí, které mají o knihovnu zájem, chtějí, aby hezky vypadala, chtějí mít kvalitní fond a usilují o to, aby v jejich knihovně lidé trávili čas. A když si vedení obce uvědomuje, že na to knihovník musí mít dostatek času a odpovídající finanční ohodnocení.

Jaké máte jako vedoucí oddělení regionálních služeb plány do budoucna?

Rádi bychom měli většinu knihoven, ideálně samozřejmě všechny, napojené na regionální systém Tritius REKS, nejen proto, že to usnadňuje práci nám i ostatním knihovníkům, ale především proto, že v dnešní době většina lidí hledá informace na internetu. A to se týká i fondů knihoven, a proto je potřeba, aby tyto informace byly na internetu dohledatelné. Obecně bych byla ráda, kdyby nejenom naše obsluhované knihovny byly moderními a příjemnými místy, kde se budou lidé setkávat, vzdělávat, bavit a celkově trávit svůj volný čas.

Foto: archiv K. Mizlerové

Co pro vás připravujeme...

- **Téma: Mediální gramotnost v knihovnách:**
 - Spolupráce s Nadací OSF
 - Zapojení Wikipedie
 - Cyklus mediálního vzdělávání v SVK v Kladně
 - **Nově oceněné knihovny a knihovníci za rok 2024**
 - Knihovna roku
 - Městská knihovna roku
 - Ocenění Bibliotheca inspirans
 - MARK
 - **Státní cena za literaturu a překladatelské dílo**
 - **Události**
 - Výroční setkání EBSLG v Praze
 - **Vzpomínka na PhDr. Ladislava Kurku**
 - **Rozhovor s Blankou Skučkovou, dlouholetou vedoucí oddělení literatury a knihoven na Ministerstvu kultury**
 - **Příloha o informační hygieně**
 - **Ze zahraničí – Estonské knihovny plné inspirace**
- a další materiály.

Věříme, že zůstanete
našimi čtenáři a předplatiteli!

Na prknech, která... jsou poměrně opomenutá

PAVLÍNA LIŠOVSKÁ | cdc@kjm.cz

Připravovat tentokrát přílohu nebylo vůbec jednoduché, neboť po bližším ohledání tématu jsme s kolegou Miroslavem Jindrou, kterého jsem k tvorbě přizvala, zjistili, že toto téma nebývá v literatuře úplně časté, spíše se jedná o okrajovou, opomíjenou záležitost. Ano, samozřejmě, existují adaptované divadelní hry a na několik tu máte i odkaz jako tip, ale divadlo a film se do záře nakladatelských reflektorů nedostávají často. Mezi typy beletristické, které tu však nemáme v příloze uvedené, ale jež za pozornost také stojí, bychom určitě mohli jmenovat knihu pro mladší děti *Jezevec Chrujda točí film* od Petra Stančíka nebo knihu z oblasti young adult *To se může stát jen ve filmu* od Holly Bourneové, která zde reflektovala myšlenku, že láska z filmového plátna není obvykle realitou, i když o ní lidé sní. Co však realitou je, že v knižní podobě můžete najít zajímavé tituly vztahující se k dramatu, filmu, ale i audiovizuální tvorbě, již právě Mirek Jindra ve svém výběru literárních tipů zhodnotil také.

Téma filmu, ale hlavně divadla je však často obestřeno nedůvěrou ze strany žáků, protože čtení scénářů bývá někdy náročnější než čtení beletrie, jelikož vyžaduje minimálně na začátku zapojení více pozornosti, aby se člověk zorientoval v postavách, prostředí a ději hry. Přitom ale může být čtení divadelní her (či adaptovaných předloh k filmům) i veskrze lákavé, neboť je obaleno jakousi tajemnou mlhou dobrodružství – čtenář může snít o natáčení, hraní rolí, zkusit si dramatizaci zajímavé pasáže, vžít se do pocitů postav, procítění dialogů či analyzovat to, jak autor zpracoval prostředí děje, psychologii postav, námět hry či filmu. Porovnání literární předlohy s jejím dramatickým ztvárněním také není špatná aktivita, žáci pak začnou lépe chá-

pat, jak fungují scénáře u dramatu nebo jak se dá z rozsáhlého beletristického textu vytvořit scénář ke zhlédnutému filmu, podle něhož se museli herci naučit své role zahrát.

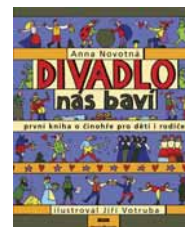
Pokud byste chtěli s žáky lépe proniknout během lekcí k divadelním postavám a jejich podstatě, prozkoumat je více do hloubky a dát si do souvislosti jejich funkci v příběhu, vyzkoušejte pracovní listy ve středové části přílohy – *Divadelní postava na zdi* může mít několikero využití – buď to, které se píše přímo v návodu na pracovním listě (čistá analýza charakteru postavy, jejich vztahů, motivací apod.), nebo můžete na základě této získané analýzy vytvářet alternativní verze těchto postav, a to tak, že jejich charakter překloupíte do opačného spektra – a můžete s žáky diskutovat o tom, co by takový vývoj znamenal pro vyznění celého příběhu filmu či divadelní hry. Variovat aktivitu můžete různě.

V závěrečné části přílohy pak najdete několik tipů na deskové hry, které se věnují problematice filmu či které čerpají právě z nějaké filmové (a neřídka tím i knižní) předlohy. Bohužel aktuálně není na českém trhu dostupných mnoho her s tematikou divadla, proto je doporučení takto jednostranně (filmově) zaměřeno.

Nechte se oslnit filmovými náměty a divadelními hrami, knihami i atmosférou. Věřím, že to nadchne vás i žáky, přestože k tomuto tématu může panovat značná nedůvěra a obava z nevhodného uchopení. Pokud si ale člověk v tématu najde kousek „sebe“, půjde jeho zpracování snáz. Stejně jako se musí vžít herec do své role, můžeme se my vžít do literatury a her inspirovaných filmem a divadlem. Nebo můžeme nahlédnout na audiovizuální tvorbu či divadelnictví z toho „odborného“ hlediska a řešit, jak film/divadlo vzniká a jaký je jeho historický vývoj. ■

TOP knihy k tématu divadlo a drama, film a fotografie

Divadlo a drama

NOVOTNÁ, Anna

Divadlo nás baví: první kniha o činohře pro děti i rodiče

Jiří Votruba (ilustrace). Praha: Práh, 2008. 208 s. Pro čtenáře: 6+

Kniha si klade za cíl seznámit čtenáře s vybranými divadelními hrami, jejich autory a pojmy, s nimiž se děti v divadle mohou setkat. Čtenáři tak získávají základní přehled o divadelním názvosloví a provozu. Rozpětí divadelních her je velmi pestré; setkáme se se světovými a českými dramatiky a jejich divadelními hrami z různých historických období (W. Shakespeare, N. V. Gogol, A. Strindberg, A. Jirásek, K. Čapek atd.). Kniha je členěna na kapitoly podle divadelních her, které jsou převyprávěny a po stranách doplněny informacemi o autorovi, divadelních pojmech, žánrech (např. překladatel, commedia dell'arte, foyer, ferman, inspicient apod.).

Zdroj obálky: <https://obalkyknih.cz/view?isbn=978-80-7252-237-8>

FUČÍKOVÁ, Renáta **Shakespeare: 12 převyprávěných her v historických souvislostech**

Praha: Vyšehrad, 2016. 208 s. Pro čtenáře: 9+

Vybrané divadelní hry nejvýraznějšího světového dramatika (např. *Romeo a Julie*, *Zkrocení zlé ženy*, *Večer tříkrálový*), doplněné o dílčí historické aspekty. Dozvídáme se tak o architektuře či módě dané doby, mořeplavectví a výpravách ze staré Anglie aj. Autorka umožňuje čtenáři nejen se s tvorbou W. Shakespeara seznámit, ale proniknout mnohem hlouběji do příběhů a historického kontextu. Díky tomu je možné porozumět souvislostem, v nichž vybraná dramata vznikala. Fučíková vybírá klíčové situace, které převádí do podoby komiksu – žánru, který je mladému čtenáři velmi blízký z hlediska porozumění.

Zdroj obálky: <https://obalkyknih.cz/view?isbn=978-80-7429-740-3>

VARRÓ Daniel a Borbála SZABÓ **Lyriček a Epička**

Andrea Tachezy (ilustrace), Róbert Svoboda (překlad). Brno: Větrné mlýny, 2022. 100 s. Pro čtenáře: 7+

Krátký pohádkový příběh místy až groteskního rázu, který zaujme po všech stránkách. Dvě království – Lyrično a Epično – jsou již mnoho let ve velkém sváru. A není divu. Zatímco Lyrično je zaměřeno poeticky, Epično představuje úplný opak a uznává jediné pevně dané fakta. Dlouhotrvající válku je možné ukončit sňatkem princezny Epičky a prince Lyrička, což se samozřejmě neobejde bez dalších problémů.

Zdroj obálky: <https://obalkyknih.cz/view?isbn=978-80-7443-463-1>

Další tipy na knihy:

MARKOVÁ-KRYSTLÍKOVÁ, Jiřina a Anna NOVOTNÁ

Opera nás baví: první kniha o opeře pro děti i rodiče

Jiří Votruba (ilustrace). Praha: Práh, 2005. 156 s.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788072521210>NOVOTNÁ, Anna **Balet nás baví: první kniha o baletu pro děti i rodiče**

Jiří Votruba (ilustrace). Praha: Práh, 2009. 144 s.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788072523153>

FUČÍKOVÁ, Renáta **Molière & Pierre Corneille, Jean Racine: 7 převyprávěných her v historických souvislostech**

Praha: Vyšehrad, 2017. 192 s.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788074298981>

Film a fotografie

RYŠKA, Pavel *Jak si užít film*

Jan Šrámek (ilustrace). Albatros, 2022. 120 s. Pro čtenáře: 10+

Kniha z pera brněnského autora seznamuje dětské čtenáře s různými aspekty filmového umění. Můžeme tak sledovat zlomové momenty v historickém vývoji filmu (kinematograf A. a L. Lumièrových, první filmové produkce atd.), ale i prostředí, s nimiž je film spojen. Seznámení s důležitými pojmy, které jsou spojeny s tvorbou filmu (dílní profese podílející se na tvorbě, filmové žánry, zvuk a hudba ve filmu aj.), a významnými světovými režiséry (např. Charlie Chaplin, Alfred Hitchcock, Miloš Forman). Kniha představuje unikátní populárně-naučný titul, který zaujme nejen děti, ale i dospělé.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788000065298>

BEDNAŘÍK, Pavel, Jan ČERNÍK, Jiří FOREJ, Lucie HLAVICOVÁ, Tereza NOVÁ, Petr PLÁTENÍK a Martina VORÁČKOVÁ

Filmouka: průvodce světem filmu a audiovize

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2023. 194 s. Pro čtenáře: 10+

Kniha seznamuje čtenáře v deseti kapitolách s důležitými pojmy spojenými s filmem a filmovou tvorbou. Aby čtenář snadněji všemu porozuměl, oporou jsou mu průvodci – filmaři s praktickými zkušenostmi, odborníci s vědeckými poznatky, zvědavá holka a skater přinášející odlehčení a humor. Postupně se tak dozvídáme, co je vlastně film, jak se maluje světlem, co je vyprávění, jak funguje výstavba příběhu apod. Publikace tak přináší zajímavé informace; prostřednictvím otázek vede čtenáře k zamyšlení, ale nabízí také praktické návody na výrobu či znázornění určitého jevu (např. vznik stínu a polostínu, výroba flipbooku nebo optické iluze). Součástí jsou různé odkazy či metodická podpora, které mohou rozšířit základní okruh informací.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788024463681>

NOVÁ, Tereza, Jiří FOREJT a Nikola LOGOSOVÁ *Malí fotografové*

Praha: Běžíliška, 2021. 108 s. Pro čtenáře: 8+

Pokud se chcete dozvědět něco nového o fotografii, její historii, ale i možnostech práce s fotografií, je publikace pro vás tou nejlepší volbou. Prostřednictvím příběhu Jasmíny a Kryštofa si čtenáři mohou vyzkoušet vytvořit temnou komoru, pomůcku pro určení kompozice nebo kameru obscuru. Titul zaujme již svým designem, který připomíná listování starým fotoalbem. Působí rovněž i na hmatové vjemy čtenáře prostřednictvím fotografií v knize.

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788088360100>

Další tipy na knihy:

CZESANY DVOŘÁKOVÁ, Tereza, NIKKARIN a František TÝMAL

Jak vznikl film: výlet do světa filmové archeologie pro malé i velké

Praha: Argo, 2017. 64 s. Pro čtenáře: 8+

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788025722817>

CZESANY DVOŘÁKOVÁ, Tereza, Ondřej BERÁNEK,

Karolína ČÍŽKOVÁ a NIKKARIN

Jak se dělá film: cesta za filmovým řemeslem pro malé i velké

Praha: Argo, 2019. 80 s. Pro čtenáře: 8+

Zdroj obálky: <https://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788025729991>

Vybral **MIROSLAV JINDRA** ↑

Vypracovala **PAVLÍNA LIŠOVSKÁ** →

DIVADELNÍ POSTAVA NA ZDI

Úkol: Z přečtených ukázek z divadelní hry si vyber jednu z postav, o které máš nejvíce informací. Do siluety vepisuj slova, která postavu a její ztvárnění v knize vystihují a charakterizují. Na listky na zdi pak vepisuj své postřehy ohledně životních snů, poslání této postavy. Zachyť důležité vztahy, které má, s kým a proč. Jeden z listků věnuj tomu, že si zapišeš, jaké problémy postava řeší a čím je podobná lidem dnešní společnosti.

DIVADELNÍ POSTAVA NA ZDI

Úkol: Z přečtených ukázek z divadelní hry si vyber jednu z postav, o které máš nejvíce informací. Do siluety vepisuj slova, která postavu a její ztvárnění v knize vystihují a charakterizují. Na listky na zdi pak vepisuj své postřehy ohledně životních snů, poslání této postavy. Zachyť důležité vztahy, které má, s kým a proč. Jeden z listků věnuj tomu, že si zapišeš, jaké problémy postava řeší a čím je podobná lidem dnešní společnosti.

Deskové hry s tematikou filmu

Stejně jako je tomu u literární produkce, i ta hráčská má velmi nuzný výběr deskových her s tematikou divadla. Existují, ale dostupné nejsou aktuálně v české verzi. Proto zde najdete několik tipů na hry, které byly inspirovány světem filmu, a to jak českého, tak i zahraničního. Žánrově veskrze rozmanitý výběr.

Znáte český film?

Kdo má rád klasiku, kvízové hry, pak je toto jasnou volbou. Otázky jsou náročnější, hra je tedy určena starším hráčům od 12 let a princip je jednoduchý: hráči si volí kategorii otázek i náročnost otázky a následně odpovídají.

Výrobce: Albi

Lze zakoupit např.: <https://www.planetaher.cz/znate-cesky-film>

Zdroj obrázku: <https://www.svet-her.cz/spolecenske-hry/znate-cesky-film>

Duna: Impérium

„Fajnšmekrovská“ záležitost, dražší kousek, který ale milovníkům legendární Duny, a to jak v knižní, tak filmové podobě, udělá velkou radost. Doporučený věk hráčů je 14+. Hra je strategická a hráči mají za úkol získat nadvládu nad pouštní planetou.

Výrobce: REXhry

Lze zakoupit např.: <https://www.planetaher.cz/duna-imperium>

Zdroj obrázku: <https://www.zatrolene-hry.cz/spolecenska-hra/duna-imperium-10925/>

Krycí jména: Disney

Speciální edice Krycích jmen pro děti ve věku 8+ je inspirována světem Walta Disneyho. Hra je postavena více na obrázcích, čímž usnadňuje hraní menším dětem. Princip hry je stejný jako u původní verze: najít agenty skryté za jejich krycími jmény. Je to svižná, zábavná rodinná hra.

Výrobce: Mindok

Lze zakoupit např.: <https://www.planetaher.cz/kryci-jmena-disney>

Zdroj obrázku: <https://mindok.cz/hra/kryci-jmena-disney/>

Similo: Pán prstenů

Kooperativní deduktivní hra, jejímž cílem je na základě nápověd spoluhráče najít postavu ze ságy Pána prstenů, a to na základě toho, zda jsou zahrané karty s podobiznami postav podobné té hledané, či jsou od ní odlišné. Svižné tempo a atraktivní téma baví už mladší děti od věku 7 let.

Výrobce: Albi

Lze zakoupit např.: <https://www.planetaher.cz/similo-pan-prstenu>

Zdroj obrázku: <https://www.zatrolene-hry.cz/spolecenska-hra/similo-pan-prstenu-15202/>

Ukradené Vánoce Tima Burtona

Vánoce jsou skoro za dveřmi, takže jeden tematický hráčský tip vytvořený na základě ikonického makabrozního filmu je povinnost. Cílem hry je posbírat více žetonů svátků než soupeři. Ale pozor, ve hře jsou žetony halloweenské, ale i vánoční. Rivalové mohou jít do boje!

Výrobce: Blackfire CZ

Lze zakoupit např.: <https://www.planetaher.cz/ukradene-vanoce-tima-burtona>

Zdroj obrázku: <https://www.svet-her.cz/spolecenske-hry/ukradene-vanoce-tima-burtona>

Periodika na území dnešní ČR

Národní politika – „nepolitický“ list

KATEŘINA SPURNÁ | katerina.spurna@nm.cz

Národní politika, ročník XXXVI, č. 250, 29. října 1918; Knihovna Národního muzea, odd. časopisů, sign. Z 17

Foto: Knihovna Národního muzea

Významný novinový titul *Národní politika* začal vycházet 1. 1. 1883 pod názvem *Česká politika* jako zvláštní a samostatně prodejná příloha německého deníku *Politik*. Samostatně pak začala *Národní politika* vycházet v červnu téhož roku a toto vydání bylo určeno především k distribuci v těch oblastech, do nichž se nedostal hlavní list *Politik*. V tom však příloha *Česká politika* vycházela až do roku 1899. Vydavatelem *Národní politiky* byl šéfredaktor listu *Politik* novinář Václav Nedoma (1836–1917), prvním redaktorem byl jmenován novinář Adolf Srb (1850–1933). Deník byl určen pro široké lidové vrstvy a obratným administrativním a obsahovým vedením postupně stoupala jeho oblíbenost u čtenářů, a tím i náklad. V roce 1895 dosáhl výše 32 000 výtisků.

Politicky i názorově měl list původně blízko ke starořečům, od roku 1907, kdy se jeho tehdejší šéfredaktor, spisovatel a překladatel Václav Beneš Šumavský (1850–1934) přidal k mladočechům, se však prezentoval jako nadstranický. Největšího obchodního i čtenářského úspěchu *Národní politika* dosáhla v období první republiky. List měl k dispozici rozsáhlé administrativní zázemí i kvalitní tiskárnu na Václavském náměstí, na vysoké úrovni byla i distribuce. Titul vycházel, jak bylo tehdy běžné, dvakrát denně, přes týden se náklad pohyboval kolem 100 000 kusů, nedělní vydání mělo náklad 400 000 kusů. V tomto období deník vykazoval – na rozdíl od většiny tehdy vycházejících titulů – stále jistou formu nadstranickosti, i když názorově inklinoval k národním demokratům Karla Kramáře.

Velký důraz se kladl na reklamu a inzerci, proslulá byla rubrika Malý oznamovatel. List měl také svou sportovní rubriku, v meziválečném období spojenou se sportovním nadšencem, novinářem a činovníkem Jaroslavem Kalvou (1878–1952), který v deníku působil od roku 1906 a rubriku Sport vedl v letech 1912–1936. Rubriku pro ženy, tzv. Ženskou hlídku, vedla novinářka, spisovatelka a překladatelka Olga Fastrová (1876–1965). Mezi významné „politické“ redaktory listu patřili novinář a politik, v letech 1918 až 1920 velvyslanec v Itálii Lev Borský (1883–1944), geograf a novinář Stanislav Nikolau (1878–1950), který se v období první republiky angažoval v hnutí Vlajka, a také historik a novinář František Bauer (1897–1967). V redakci dále působili literární kritik František Sekanina (1875–1958) a v kulturní rubrice novinář a průkopník rozhlasového vysílání Miloš Čtrnáctý (1882–1970). *Národní politika* vycházela i během druhé světové války, a to až do roku 1945. Po druhé světové válce převzalo administrativní budovu i tiskárnu *Národní politiky* Revoluční odborové hnutí pro tisk svých periodik, např. deníku *Práce*.¹

■ Příště Právo lidu

¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÜPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2019 (ePub); CEBE, Jan. *Národní politika jako příklad úspěšného deníku první republiky*. In: CEBE, Jan a Jana ČEŇKOVÁ (edd.). *Meziválečná česká a slovenská žurnalistika (1918–1938)*. Praha: Univerzita Karlova, 2019; BOROVIČKA, Michael et al. *Velké dějiny země koruny české. XII.a, 1861–1890*. Praha: Paseka, 2012, s. 562.

Jindřichohradecká periodika v 19. století

ŠTĚPÁNKA BĚHALOVÁ | behalova@mjh.cz

Vznik periodického tisku v jihovýchodních Čechách je úzce spojen s nejvýznamnější mimopražskou tiskárnou 19. století, která již od roku 1797 pracovala v jednom z největších českých měst – v Jindřichově Hradci. Vyrůstající celospolečenská potřeba nového informačního média nacházela řešení právě v periodickém tisku a ovlivnila pochopitelně i produkci Landfrasova podniku. Alois Josef Landfras (1797–1875) disponoval řadou osobních kontaktů do pražských vlasteneckých kruhů, které navázal během svých vysokoškolských studií v Praze. Dobře se znal s Janem Hýblem, Františkem Bohumilem Tomsou, Václavem Rodomilem Krameriem nebo Josefem Kajetánem Tylem. Tyto osobnosti byly propojeny také s jindřichohradeckou intelektuální vlasteneckou elitou, zejména Josefem Procházkou Devítským, Ottou Kröpfelem i dalšími.

Do nakladatelské činnosti a tisku periodik Landfras promítl nejen své obchodní zájmy, ale též snahy o pozvednutí českého jazyka a povzbuzení obyvatel českých zemí. Samotný vznik periodického tisku v jihovýchodních Čechách je datován do 40. let 19. století, kdy Alois zakoupil rychlolis vhodný pro pravidelný opakovaný tisk. V Jindřichově Hradci vyšlo 7. 1. 1844 první číslo německého *Neuhauser allgemeiner Anzeiger*. I když byl původně určen k přetiskování vyhlášek, objevovaly se v něm i beletristické texty a česká poezie. O čtyři roky později, v druhém pololetí roku 1848, jej nahradil německý list *Neuhauser Wochenblatt*.

Ve stejném roce vyšla nejméně tři čísla české *Ozvěny*, kterou redigoval jindřichohradecký kaplan Jan Šrámek, spolužák Karla Havlíčka Borovského z pražské teologie. Existence jednoho z nejstarších českých periodických titulů v jižních Čechách je doložena pouze zprávami z dobového tisku. V padesátých letech navázal na německé tituly *Neuhauser Wochenpost* a v roce 1863 krátce vycházela česká *Zvěst od Nežárky*. Až na podzim roku 1871 se objevilo ve městě první číslo týdeníku *Ohlas od Nežárky*, který vycházel nepřetržitě až do roku 1942 a stal se jedním z nejdéle vycházejících regionálních týdeníků v Čechách. Přinášel informace pro občany města a regionu, zachycoval každodenní život i významné celospolečenské události a formoval společenské vědomí zdejší komunity. Dodnes je živou kronikou zachycující život v tehdejší mimopražském prostředí i autentickou reflexí dobových událostí.

Po celá desetiletí neměl významnou konkurenci, v roce 1887 vycházely krátce *Hlasy z Jindřichova Hradce*, v roce 1895 jeden ročník *Jindřichohradeckých listů* a v letech 1901–1905 pak radikálněji laděný list s názvem *Štítný – neodvislý týdeník českého jihovýchodu*. Ve třicátých letech 20. století vydával nový jindřichohradecký tiskař Jaroslav Svoboda týdeník *Zájemy Českomoravské vysočiny*. Všechna zmíněná periodika jsou digitalizována a dostupná v Digitální knihovně Muzea Jindřichohradecka <https://kramerius.mjh.cz/>.

Repro: Muzeum Jindřichohradecka

1. *Neuhauser allgemeiner Anzeiger*, Jindřichův Hradec 1845. Sbírka MJH, JK 2181
2. *Týdeník Zvěst od Nežárky*, Jindřichův Hradec 1863. Sbírka MJH, JK 2185
3. Úvodní strana týdeníku k úmrtí Františka Palackého, *Ohlas od Nežárky* 1876. Sbírka MJH, JK 3433

Knihovny současnosti 2024: Most mezi tradicí a inovací

TEREZA GARAMSZEGI | garamszegi@lib.czu.cz

Konference *Knihovny současnosti 2024*, která se konala ve dnech 10. až 12. 9. na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, opět potvrdila svou pozici největší knihovnické události v České republice. Letošní ročník přinesl bohatý program plný inspirativních přednášek, workshopů a diskusí, které se zaměřily na aktuální témata v oblasti knihovnictví.

Hlavní témata konference

Mezi hlavní témata letošního ročníku patřila témata digitálního občanství, bezpečnosti a krizové situace v knihovnách, life-balance v knihovnách a otázka kurátorství versus cenzura. Účastníci měli možnost seznámit se s nejnovějšími trendy a inovacemi, které mohou knihovny využít k lepšímu poskytování služeb svým uživatelům.

Novinkou v organizaci konference bylo použití aplikace Eventee, ve které jste si mohli naplánovat vlastní program, klást otázky přednášejícím, zapojit se do kvízu nebo odeslat zpětnou vazbu na konkrétní část programu. Celý program konference naleznete na webových stránkách SDRUK v sekci „Knihovny Současnosti 2024“.

Konference zahrnovala také přednášky zahraničních hostů z Německa, Dánska, Belgie nebo z Polska. Mě osobně velice zaujala přednáška Marcina Skrabky z Vratislavské univerzity. Skrabka ve své prezentaci skvěle spojil obsah s přednesem a představil aplikaci Action Track původem z Finska, která umožňuje snadné zavádění herních prvků do služeb knihovny. Jedná se o nástroj pro vytváření vlastní hry a aktivity s různými úkoly, otázkami a výzvami. Tato apli-

kace nabízí knihovnám nové možnosti, jak zapojit své uživatele a učinit návštěvu knihovny zábavnější a interaktivnější.¹ Aplikace je dostupná v Google Play nebo APP Store; více informací o verzích a cenách aplikace naleznete na webových stránkách <https://www.taz.fi/>.

Závěr

Konference *Knihovny současnosti 2024* opět ukázala, že knihovny nejsou jen místem pro půjčování knih, ale také centrem inovací a komunitního života. Účastníci odcházeli s novými nápady a inspirací, jak zlepšit služby svých knihoven a přizpůsobit je potřebám moderní společnosti.

Foto: Milan Říský

¹ Přejaté informace z <https://sdruk.cz/rubrika/knihovny-soucasnosti/knihovny-soucasnosti-2024/>, aplikace Eventee, webové stránky o aplikaci Action Track

TLib 2024: Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma a v zahraničí

MICHAELA MRÁZOVÁ | Michaela.Mrazova@nlp.cz

Již 23. ročník odborného semináře pro knihovníky a informační specialisty **TLib (Trends in Libraries)** pořádala ve dnech 21. a 22. 5. Štátní vědecká knihovna v Banské Bystrici a občanské sdružení Pro Bibliothecae. Tématem letošního ročníku se staly *Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma a v zahraničí*. Součástí odborného semináře je také **Knižničný inkubátor: fórum mladých knižnično-informačních specialistů** na téma *Pohľad na slovenskú kultúru ako príležitosť pre mladých odborníkov*.

Úterý 21. 5. 2024

Po úvodních slovech Olgy Doktorové, ředitelky banskobystrické knihovny, předsedy Spolku slovenských knihovníků a knižnic Jána Šimka, Márie Bôbové z občanského sdružení Pro Bibliothecae zahájily první blok přednášek kolegyně ze Slovenskej národnej knižnice v Martine (SNK). Martina Bajžíková hovořila o mezinárodní spolupráci SNK v oblasti ochrany knižního fondu. V prezentaci se zaměřila na projekt spolupráce s knihovnami v zemích V4, do kterého je zapojena i Národní knihovna ČR. Miroslava Soláriková představila aktivity SNK v rámci Konsorcia evropských vědeckých knihoven (CERL). V prezentaci se zaměřila na přínosy členství v CERL pro slovenské knihovnictví.

Následovaly dva zahraniční příspěvky. První (v zastoupení generálního ředitele Národní knihovny ČR) přednesla Michaela Mrázová. Ve své prezentaci představila Strategii rozvoje Národní knihovny České republiky na léta 2024–2027. Strategie se zaměřuje na rozvoj knihovny v moderní a dynamické instituci, která hraje důležitou roli nejen díky svému centrálnímu postavení v systému knihoven v ČR. Kolegové z Vojvodské veřejné knihovny v Opolí pak představili nejceněnější sbírky této knihovny a jejich ochranu a popularizaci. V prezentaci se zaměřili na specifika ochrany a zpřístupňování historických knižních

fondů v polském kontextu. Prezentace byla bohatě doplněna o vizuální materiál.

První blok přednášek uzavírala opět kolegyně ze SNK Jana Cabadajová, která se ve své prezentaci zaměřila na nejvýznamnější historické knihovní dokumenty a historické knihovní fondy z Banskobystrického samosprávného kraje. V prezentaci představila unikátní sbírky v Banskobystrickém samosprávném kraji a možnosti jejich zpřístupňování veřejnosti. Tímto první blok přednášek na konferenci skončil. Následoval *Knižničný inkubátor*, který nabízí mladým knihovnicko-informačním profesionálům příležitost prezentovat své aktivity.

Inspirativním vstupem do tohoto bloku bylo vystoupení Alžbety Bosnyák Bahúlové z Krajské knihovny Ľudovíta Štúra ve Zvoleni, která představila nové aktivity (Budovanie identity mládeže ako krok ku kultúrnemu rozvoju) svého dlouhodobého projektu pro mládež. Ve svém příspěvku se také zamýšlela nad rolí a pracovní náplní dnešního knihovníka, zejména pokud pracuje právě s dětmi a mládeží.

Českým příspěvkem do tohoto bloku bylo představení aktivit odborné sekce Mladý SKIP Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR. Michaela Mrázová z Národní knihovny ČR seznámila slovenské kolegyně se situací v ČR, reflektovala první rok činnosti sekce a představila také

Momentka z průběhu semináře

další plány v podpoře mladých a mladších pracovníků v knihovnách.

Osobnostnímu i profesnímu rozvoji mladých knihovníků v akademické knihovně se ve svém příspěvku věnovala Darina Obušeková z Univerzitní knihovny Katolíckej univerzity v Ružomberku. Její příspěvek tak navázal na předchozí dva a vhodně je doplnil. Návodem na to, jak absolvovat stáž v německé knihovně, od Heleny Mlejové bylo uzavřeno nejen Fórum, ale také první konferenční den.

Na závěr prvního konferenčního dne si organizátoři pro účastníky připravili podvečerní komentovanou prohlídku historického centra Banské Bystrice.

Středa 22. 5. 2024

Druhý konferenční den se opět věnoval hlavnímu tématu konference, tedy pokladům slovenské kultury. Úlohy a projekty na Oddělení zpracování historických knižních dokumentů a fondů SNK představila Stanislava Knapčoková. Podcasty mohou sloužit jako skvělá forma pro propagaci a popularizaci mnoha témat, včetně např. tiskářských technik. O tom publikum přesvědčili kolegyně z Žilinské univerzity Vladimír Filip a Matej Somr. Potenciál využití umělé inteligence pro zpřístupňování kulturního dědictví (např. v rámci projektu TRANSKRIBUS) je, jak uvedla Mária Bôbová, velký.

V dalším bloku programu konference se účastníci dozvěděli o digitální knihovně SNK a jejím využití pro zrakově postižené. Projekt DIKDA – Digitální knihovna SNK pro čtenáře Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči uvedl Norbert Végh.

Andrea Jágerová prezentovala online portál Centra tradičnej kultúry v Detve. I u nás při stavbě několika přehrad byla zatopena velká území, včetně měst. Nejinak tomu bylo i v případě Oravské přehrady. A právě z jedné zatopené obce zůstal jenom tzv. Slanický ostrov v rozlehlejší přehradě.

Ten Oravská galéria v Dolnom Kubíne využívá jako prostor hned pro několik svých expozic o lidové malbě, k připomínce historie zatopených obcí a budování přehrady či představení oravské kamenářské tvorby.

Závěrečný blok byl věnován představení nejvýznamnějších aktivit slovenských knihoven. Ať už to byly knihovny jako místa komunitního vzdělávání (Iveta Babjaková, Verejná knižnica Mikuláša Kováča v Banské Bystrici), knihovny jako místa pro inkluzi (Lucia Kocáková a Zuzana Sedláková, Knižnica pre mládež mesta Košice) a vzdělávání různých cílových skupin, včetně seniorů (Andrea Smolková, Považská knižnica v Považskej Bystrici).

Organizátoři konference odvedli skvělou práci. Při zachování vysoké míry profesionality a odbornosti na konferenci panovala milá až rodinná (v tom nejlepší slova smyslu) atmosféra. Z konference také vznikne recenzovaný sborník, ve kterém budou příspěvky všech autorů.

Banskobystrická knihovna je vědeckou knihovnou pro region Stredné Slovensko a je zřizovaná Ministerstvem kultury SR. K jejímu založení došlo v roce 1926 (nynější statut vědecké knihovny má od roku 1969) a v 60. letech minulého století se přestěhovala do krásné historické budovy bývalého župního domu. Má několik specializovaných jazykových center, hudební muzeum, muzeum loutkoherectví a také uměleckou galerii.

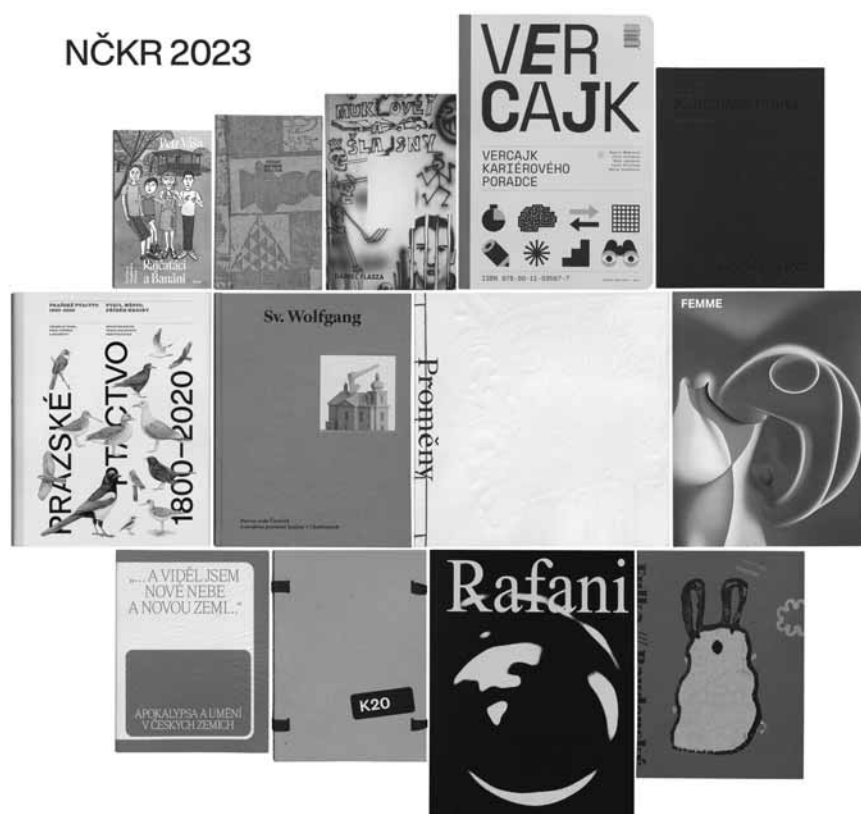
Cesta do knihovny v Banské Bystrici byla podpořena z prostředků ERASMUS+.

Foto: Facebook Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove

Nejkrásnější české knihy roku 2023

IVAN ADAMOVIČ | adamovic@pamatnik-np.cz

V technologickém centru pražského UMPRUM byly v červnu 2024 vyhlášeny ceny za nejlepší knižní design. Ocenění Nejkrásnější české knihy roku pořádá již od roku 1965 Památník národního písemnictví (dnes Muzeum literatury) společně s Ministerstvem kultury.

Do 59. ročníku soutěže Nejkrásnější české knihy roku (NČKR) se přihlásilo celkem 305 projektů. V soutěži se oceňuje nejen současný knižní design, ale také kvalita a originalita polygrafického a knihařského provedení. Knihy soutěžily celkem v sedmi hlavních kategoriích a kromě nich bylo uděleno ještě pět speciálních cen.

V kategorii **odborná literatura** získala první cenu objemná studie s historickými přesahy s názvem *Pražské ptactvo*, která mapuje nejen život ptáků v městské divočině, ale i dramatický příběh ornitologa Veleslava Wahla, pronásledovaného za nacismu i komunismu. Zvítězila tedy kombinace silného příběhu za knihou a mimo-

řádně pečlivé ediční práce, která z historického dokumentu učinila publikaci dosud platnou i po stránce obsahové.

V kategorii **krásné literatury** zaujala odbornou porotu nejvíc podoba knihy *Muklové a šlajсны*, kde je autentický příběh z vězení syrově vizualizován prostřednictvím ilustrací Michala Škapy, který je ve světě street artu známý jako Tron. Kniha o problémové části společnosti má vzhledem k tématu kontrastně stříbrný obal, jehož luxus je ovšem zpětně zpochybněn zmíněnými škapovými obrázky.

Nejkrásnější knihou v kategorii **literatury pro děti a mládež** se stali *Rajčatáci a Banáni* z dílny ilustrátorky Magdaleny Rutové a grafika Jana Čumlivského. Jde o pokračování trendu, kdy se v posledních letech v dětské ilustraci oceňuje výtvarný přístup na první pohled rovněž nedospělý. Tato i další oceněné knihy jsou také důkazem, že u poroty budují knihy vybavené různou barevností použitého papíru.

Mezi tradičně nejméně početnou skupinou **učebnic a didaktických pomůcek** vyhrál *Vercajk kariérového poradce* Jana Šillera, na kterém ocenila porota mj. atraktivně zpracovanou obálku a doprovodné vektorové ilustrace.

V kategorii **knihy o výtvarném umění** zabodovala citlivě a nevtíravě řešená monografie *Sv. Wolfgang* grafiků Martina Buška a Jana Dienstbiera. Opět tu zahrál kontrast – publikace o něčem vznešeném a aristokratickém je na pohled šedá a nenápadná. Až bližší pohled prozradí precizní grafickou práci.

Mezi **bibliofiliiemi a autorskými knihami** nakonec nejvíce hlasů získal nespoutaně barevný studentský projekt Josefa Fuly a Martina Raudenského *Bez názvu*. Tato kategorie se skutečně obtížně hodnotí, neboť rozmanitost přístupů ke knize se právě zde projevuje nejvíce.

V kategorii **Katalogů** obdržela cenu za první místo publikace ke stejnojmenné výstavě Západočeské galerie v Plzni „...a viděl jsem nové nebe a novou zemi“. Grafické designérky Tereza Hejmová a Adéla Svobodová knihu pojaly neokázale, užítkově. Jako by chtěly ukázat, že doba opulentních katalogů na křídě je ta tam.

Kromě cen v hlavních kategoriích byly uděleny ještě speciální ceny: Památník národního písemnictví (Muzeum literatury) ocenil tři studijní autorské práce **cenou Arna Šáňky**, na prvním místě knihu *Femme* Barbory Kramné. Vůbec poprvé tak dostala ocenění NČKR kniha vzniklá za výrazné spolupráce s umělou inteligencí. Ta je i autorem doprovodných ilustrací. Cenu by si ovšem zasloužila i řada jiných přihlášených děl.

Svaz polygrafických podnikatelů ocenil **za vynikající polygrafické zpracování** knihu *Sbírka Kunsthalle Praha: 50 Highlights*, na které se projevil vysoký standard soukromé galerie Kunsthalle Praha.

Společnou cenu Památníku národního písemnictví a Uměleckoprůmyslového musea **pro mladé grafiky do 30 let** obdržela autorská kniha Kateřiny Puncmannové *K20*, která přibližuje běžnému člověku pobyt v psychiatrické léčebně. Tedy opět sociálně citlivé téma, které grafika empaticky podporuje.

Sdružení českých umělců grafiků Hollar udělilo **cenu za vynikající ilustraci** Julii Kyriljuk za knížku *Golem*, které režné plátno na vazbě a dřevoryty ilustrací napomáhají evokovat svět před sto lety.

Unie grafického designu ocenila rozsáhlou kolektivní monografií skupiny *Rafani* a Spolek českých bibliofilů vybral pro **cenu Vojtěcha Preissiga** práci Vojtěcha Liebla a Filipa Šenkeříka, kteří knižně zpracovali Ovidiovy *Proměny*.

K vítězným knihám vydává Památník národního písemnictví katalog, přičemž každým rokem vypadá katalog jinak. Autory letošního vizuálu NČKR i katalogu vítězných knih jsou grafici Štěpán Malovec a Martin Odehnal. Jejich katalog patří bezesporu k nejkrásnějším a nejinvenčnějším. Informace o každé knize například vysázeli písmem, kterým je provedena sazba dotyčného titulu. I polygraficky se jedná o propracované dílo, které samo o sobě bude ozdobou knihovny.

Oceněné knihy putují po českých i zahraničních galeriích a na podzim budou – letos poprvé – vystaveny v Praze v historické budově Národního muzea.

Foto: Muzeum literatury

Vyhlášení výsledků soutěže Jižní Morava čte

VLASTA ŽÁČKOVÁ | vlasta.zackova@volny.cz

Letos na jaře se v brněnské Hvězdárně konalo slavnostní vyhlášení výsledků výtvarné a literární soutěže *Jižní Morava čte*, a to již poosmé. Zúčastnila jsem se této akce poprvé, tak jsem byla naplněna radostným očekáváním. Počasí ukázalo svoji vlídnou tvář, park na Kraví hoře se zazeleňoval čerstvou trávou a některé stromy a keře se začaly obalovat prvními květy. Ideální čas na rodinnou procházku, nebo, pro ty přespolní, rodinný výlet do Brna spojený s příjemným programem a slavnostními okamžiky. Projekt si za dobu svého trvání získal mnoho příznivců. Do letošního ročníku se zapojilo rekordních 78 knihoven, v rámci projektu proběhla celá řada doprovodných akcí, různá autorská čtení, workshopy, semináře, ale i příměstské tábory.

Do planetária proudily davy lidí, které nějakým způsobem spojoval tento zásluhový projekt, celé planetárium bylo vyhrazené pouze pro ně. U šatny probíhala prezentace dětí, které byly pozvány na vyhlášení vítězů, obdržely dárek v podobě knihy a také metodické listy o řecké mytologii, které pro tuto příležitost zpracovala paní knihovnice Lenka Krásná z Obecní knihovny Poděbrad Troubsko. Poté měli všichni, děti i dospělí, možnost vyfotit se ve fotokoutku, vybaveném různými vtipnými nápisy, například:

Čtení je boží, S knížkou mne baví svět nebo Čte-ní není nuda. K dispozici byl také maskot Antoníček (jméno odkazuje na spisovatele Antoina de Saint-Exupéryho), jehož autorem je patron projektu, známý výtvarník pan Václav Sigurson Kostohryz, který byl také členem poroty vybírající vítězné práce.

Roztomilá plyšová postavička s otevřenou knihou na zádech určitě dokáže děti zaujmout a pobavit, mohou se s ní rozletět přímo do literárního světa. Pan Kostohryz je také autorem sošky Adama Čekače, sedícího na hodinách v ulici Česká, a dvojice postaviček Fergurdů (přeloženo z islandštiny to znamená „krása“), umístěné před vchodem do planetária, kde vítají jeho návštěvníky. Naproti fotokoutku si mohly děti vzít nafukovací balónky s logem soutěže.

Foto: Pavel Němec

Využití fotokoutku

Samotné vyhlášení se konalo v planetáriu, přímo pod „hvězdnou oblohou“, a to ve dvou etapách. Nejdříve pro menší děti a jejich doprovod, posléze pro děti starší, kde už se nehodnotily práce výtvarné, ale pouze literární, poezie a próza. Vyhlašování vítězů se neslo ve slavnostním duchu, bylo doplněné fanfárami, které na trubku vykouzlil „troubící knihovník“ Pavel Peřina. Moderování se ujala Michaela Navrátilová, která má celý projekt na starost, ředitel MZK Tomáš Kubiček a jako patroni spisovatelka Lucie Hlavinková a již zmiňovaný Václav Kostohryz. Jednotliví vítězové si přicházeli pro ceny a odpovídali na sofistikované otázky, které jim kladl pan ředitel. Překvapilo mě, samozřejmě příjem-

ně, jak všichni – mám na mysli starší děti nad 12 let – pohotově a smysluplně odpovídají bez jakékoliv přípravy. Napadlo mě, že i mnohý dospělý by měl s odpovědí problém a nedokázal by tak rychle zareagovat. Paní Hlavinková přečetla krátké ukázky z vítězných prací a i podle nich se dalo spolehlivě poznat, že se jedná o malá kvalitní literární díla.

Člověka potěší a zahřeje u srdce, že se najdou mladí lidé, kteří se i v dnešní přetechizované době dokáží odpojit od sítě, odložit mobilní telefon a pustit se do vlastní tvorby, pokusí se vytvořit něco jedinečného. To už vyžaduje fantazii,

kreativitu, ale i trpělivost a notnou dávku odvahy, protože je nutné vystoupit z davu a vydat se s kůží na trh. Po vyhlášení ještě následovala nová dechberoucí digitální projekce o černých dírách, která celý program zakončila. Brána do říše fantazie se uzavřela, ale otevřela se nová brána do světa hudby. Nezbyvá než popřát všem potenciálním účastníkům hodně štěstí, inspirace a radosti z vlastní tvůrčí práce, jižní Morava určitě bude i nadále číst, psát a tvořit. Právě v tom propojení individuální četby a pokusu něco samostatně vytvořit spatřuji největší význam tohoto projektu.

Soutěž *Tvoříme vlastní vydavatelství* aneb 25 let spolupráce knihoven

IRENA LIBEROVÁ | liberdova@mkmistek.cz

V květnu letošního roku se uskutečnilo slavnostní vyhlášení již 25. ročníku mezinárodní literárně-výtvarné soutěže pro děti a mladé *Tvoříme vlastní vydavatelství*. Stejně tak dlouho trvá partnerství Městské knihovny Frýdek-Místek, Krajské knihovny v Žilině a Beskydské knihovny v Bielsku-Bialé. Partnerské jsou však nejen knihovny, ale i samotná města.

Literárně-výtvarná soutěž vznikla v roce 1999 výzvou tehdejšího ředitele polské knihovny Bogdana Kocurka. Děti dostaly zadání téma „Napiš a vytvoř pohádkovou knihu“ a jejich úkolem bylo nejen napsat a ilustrovat knihu, ale také ji svázat. Na pravidlech soutěže se domluvily všechny tři spolupracující knihovny a za dobu trvání soutěže se jen mírně upravovala podle požadavků doby. Knihovny se ve vyhlašování jednotlivých ročníků střídají. Pořádající knihovna vždy v daném roce s předstihem vymyslí téma knihy a po národních kolech v jednotlivých knihovnách přichází na řadu zaslání knih do mezinárodního kola. V pořádající knihovně se sejde odborná porota a zaslání práce hodnotí. Soutěž pak vrcholí každoročním setkáním dětí, rodičů a knihovníků spojeným s vyhlášením výsledků mezinárodní-

ho kola a bohatým doprovodným programem. Účastníci a finalisté tak mají možnost seznámit se nejen s kulturou dané země a s partnerskou knihovnou, ale také s městem při jeho prohlídce. V posledních letech se počet dětí zapojených do soutěže pohybuje okolo 50 z jedné země. Je to sice o něco méně, než tomu bývalo na počátku, ale zato výrazně roste kvalita zasláných prací. Některé z nich lze dokonce považovat za umělecká díla.

Vyhlašovatelem posledního ročníku byla Krajská knihovna v Žilině. Vydali jsme se tedy na konci května s finalisty soutěže na Slovensko, kde nás kolegové přivítali v krásné a nově zrekonstruované budově Krajské knihovny v Žilině. Čtenářům je zde mimo jiné k dispozici velká letní zahrada, která přímo vybízí nejen k posezení

s knihou, ale také k dalším aktivitám, třeba k práci knihovníků s dětmi. Téma letošního ročníku znělo „Zdalo se mi o škole budoucnosti“. Nejenže české děti téma oslovilo, ale byly v tomto ročníku také velmi úspěšné. Do Frýdku-Místku jsme z Žiliny přivezli první a druhé místo v kategorii mladších dětí do 12 let a třetí místo v kategorii starších dětí do 16 let. Máme velkou radost, že fantazii našich dětí ocenili, neboť konkurence polských a slovenských knih je každoročně veliká a nestačíme se divit, jaké příběhy, ilustrace a knižní vazby děti vytvářejí. Velmi si jejich tvůrčí práce vážíme. Po vyhlášení výsledků se vždy konají výstavy nejen vítězných prací, takže tato malá velká díla si může prohlédnout také široká veřejnost.

Tvoříme vlastní vydavatelství však není jedinou činností naší spolupráce. Za 25 let jsme společně uskutečnili řadu dalších aktivit, a to buď ve spolupráci všech tří partnerských knihoven, nebo jen dvou z nich. Projekty se obvykle financují z grantových výzev pro přeshraniční spolupráci. Patří sem mj. Dny české, slovenské nebo polské kultury, při kterých se v jednotlivých knihovnách představují osobnosti literatury, hudby i umění partnerské země. Mezi nejvýznamnější počiny realizované ve spolupráci se slovenskou knihovnou patřil projekt *Potulky – toulky po stopách osobností a zájmovosti našich regionů* a v posledních letech projekt *Knihovny i pro znevýhodněné čtenáře*, jehož cílem bylo prohloubení spolupráce v oblasti vzdělávání, sdílení znalostí a zkušeností v práci se znevýhodněnými uživateli a posílení spolupráce komunit. I přesto, že druhý zmíněný projekt probíhal v covidových letech a musel se tomu přizpůsobit, naučil nás komunikovat a vzdělávat (se) jiným způsobem,

než na jaký jsme byli zvyklí. Tento projekt byl zakončen online konferencí na téma *Potrebuje současná doba knihovnice a knihovníky? Ako doba mení funkcie knihovníka*, organizovanou žilinskou Krajskou knihovnou. A jak je zřejmé, výsledkem této konference bylo, že potřeba knihoven i knihovníků je také v současné době stále velká.

K dalším projektům vzájemné spolupráce patří Dny česko-polské kultury, v rámci kterých byla uspořádána výstava, jejímž cílem bylo upozornit veřejnost na existenci města v blízkosti našich hranic, které je v lecčems podobné Frýdku-Místku, a přiblížit tak lidem partnerská města Euroregionu Beskydy, tedy Frýdek-Místek a Bielsko-Bialou. Města mají totiž nejen podobnou historii, ale obě mají ve svém názvu spojovník a jsou rozdělena řekou. Městská knihovna Frýdek-Místek byla také jedním z partnerů při vzniku Českého informačního a vzdělávacího centra v Bielsku-Bialé v pobočce Złote Łany, jehož cílem je shromažďování a zpřístupňování českého knižního fondu, kulturní, informační, poradenská a vzdělávací činnost. Naše knihovna přispívá knihami a rozšiřuje tak povědomí o české literatuře v Polsku. Hodnotné jsou také návštěvy zástupců jednotlivých knihoven při různých významných událostech, například při oslavách výročí knihoven, otevírání nových či zrekonstruovaných budov apod. To vše je pro knihovníky příležitostí vyměnit si zkušenosti, naplánovat společné projekty, pohlédnout na knihovnický svět v dalších zemích a sledovat ukázky dobré praxe, kterou mohou využít pro svou další činnost. Vzájemná inspirace je v naší práci velmi důležitá.

Bielsko-Biala, Frýdek-Místek a Žilina jsou města partnerská, stejně jako knihovny těchto měst, které se snaží obohacovat kulturní život svého města a zároveň vzájemně spolupracovat. Bielsko-Biala je například jedním ze čtyř měst, které se dostaly do užšího výběru soutěže o titul Evropské hlavní město kultury 2029 v Polsku, a již nyní byla podepsána úmluva o naší spolupráci při realizaci připravovaných projektů. Těší nás, že partnerství všech tří knihoven trvá již 25 let a bude i nadále pokračovat nejen při přípravě a realizaci této každoroční soutěže, ale i v dalších oblastech.

Foto: archiv Knihovny Frýdek-Místek

Recenze

Barvitý příběh vzniku a vývoje Náprstkova muzea a jeho knihovny

WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Dějiny Náprstkova muzea I. Praha: Národní muzeum, 2023. 550 s., 16 s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7036-775-9*

JAROSLAV CÍSAŘ | ctenar@svkkl.cz

Dvousté výročí založení Národního muzea v roce 2018 se stalo impulzem i ke zpracování první ucelené monografie o dějinách Náprstkova muzea a jeho knihovny, která dosud chyběla. První svazek o jeho institucionálních dějinách se objevil letos, druhý, zaměřený na dějiny sbírek, by měl vyjít do konce roku 2024. První svazek přináší neobvykle barvitý příběh českého i světového muzejnictví pro všechny zájemce o kulturní dějiny, tj. vlastnímu muzeu a jeho knihovny. Doplníme, že ve velmi uměřené a důstojné grafické úpravě s bohatým obrazovým doprovodem, který tvoří dobová foto a reprodukce dokumentů zejména z fondu Národního muzea a Náprstkova muzea, většinou dosud nepublikovaná.

Zakladatel muzea Vojtěch Náprstek (1826–1894; narozený jako Adalbert Fingerhut, ale roku 1878 si vymínil, aby už byl osloven pouze počestnou podobou svého jména) a jeho následníci považovali muzeum a knihovnu za víceméně svébytné jednotky.

Muzeum, založené roku 1873 původně jako České průmyslové muzeum, bylo za činnosti Náprstkova působení, jeho matky Anny a manželky Josefy původně určeno hlavně k podpoře podnikání. První idea na jeho zřízení se objevila už v roce 1862. Inspiraci V. Náprstek hledal i v zámoří během svého pobytu ve Spojených státech. Jednalo se o soukromé muzeum provozované po dlouhá desetiletí bez jakékoli podpory státu či úřadů. Jako svébytná muzejní instituce působilo nejprve po boku Národního muzea, až po sblížení s ním – zvláště ve druhé polovině 30. let minulého století – organicky vplynulo do jeho organizační struktury. Všechny tyto peripetie jeho vývoje jsou v publikaci pečlivě popsány. Velkým

přínosem dané práce je rovněž zacelení informační mezery ve fungování muzea v období od roku 1907 (po smrti Náprstkovy manželky) až do 30. let 20. století. Veškeré prameny z tohoto období existence se dlouho považovaly za ztracené.

Nejrozsáhlejší a svým způsobem autonomní kapitolou knihy je ta, která popisuje vývoj knihovny Náprstkova muzea a kterou zpracovala její současná vedoucí Michaela Tydlitátová. Knihovna se může pyšnit již více než stošedesátiletou historií. K jejímu „otevření veřejnosti“ totiž došlo již v roce 1862. Knihovna i muzeum se za dobu své existence musely vyrovnávat s autoritativními a totalitními režimy a do jisté míry tomu i přizpůsobovat svou činnost a její opodstatnění. Jen díky nezměrnému úsilí jejich pracovníků se je podařilo zachovat až do současnosti, i když mnohdy vše viselo doslova na vlásku. V roce 1949 došlo k zestátnění a zapojení do struktury Národního muzea.

Autorský kolektiv si vytkl nesnadný cíl instituci představit celistvě, a tak před námi defiluje popis její existence v době hospodářské krize, pod nacistickou svastikou i po nasazení svazujících komunistických okovů, při očekávání v době společenského tání i normalizace a nástupu modernity. Dočtete se rovněž o snahách o dostavbu a přestavbu ústřední budovy U Halánků a jejích poboček. To vše je prokládáno zasvěcenými medailony osob, které se zasloužily o to, aby Náprstkovo muzeum a jeho knihovna nezmizely z kulturní mapy naší země. Publikace obsahuje podrobný soupis všech zaměstnanců těchto institucí. Jen jsem zalitoval, když jsem se chtěl vrátit k popisu některých skutečností a dějů z textu, že v knize chybí rejstřík...

Pořád je pro mne paní ředitelkou

JIŘÍ MIKA | jirmika@seznam.cz

Jiřina Kádnerová na bibliografickém kolokviu v Olomouci v roce 2009, kde přednesla referát na téma „Spisovatelé a knihovny“

Můj pohled na spolupráci s Jiřinou Kádnerovou bude nutně subjektivní a rovnou se omlouvám, že při vzpomínce na naše společné roky strávené ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně a případně i mimo knihovnu budu mluvit více o sobě než o ní. Má to ale své zdůvodnění. Paní ředitelka Kádnerová, či Jiřina – po určité době mi nabídla, abychom se oslovovali křestními jmény, i když mezi námi zůstalo zdvořilé vykání – dokázala své podřízení a kolegy motivovat k práci, a když o tom tak zpětně přemýšlím, za spoustou aktivit, které mě v profesním životě potkaly, stála právě ona. Zkrátka, dalo by se říci, správná šéfová.

Na přelomu let 1996–97 jsem jako bibliograf Ústavu pro českou literaturu Akademie věd (ÚČL) seděl ve studovně kladenské knihovny, paní ředitelka mě pozvala na chodbu a zeptala se, jestli bych neměl chuť starat se u nich o nově zaváděný knihovní systém. Myslím, že dodnes netuší (a já to teď prozradím), že se v tom skrývala drobná ironie. Jen o pár roků předtím jsem jí jako pro ni neznámý člověk volal, zda bych se v knihovně nemohl podílet na automatizaci, ale tehdy bylo místo programátora obsazené. Teď však bylo pozici potřeba posílit, já už jsem byl mezi knihovníky trochu známý, nabídka padla, zlákala mě, a tak jsem od bibliografické databáze v ÚČL přešel k systému Rapid Library a k práci v místě bydliště.

Jiřina nezapomněla na mou bibliografickou minulost a poté, když byla v roce 1997 obnovena setkávání českých, moravských a slovenských bibliografů, známá později jako bibliografická kolokvia, trvala na tom, abych se jich také zúčastňoval. Jako předsedkyně bibliografické sekce Sdružení knihoven ČR (SDRUK) se výrazně podílela na přípravě jejich programu, a tak se rozu-

mělo, že moje účast bude časem spojena i s nějakým příspěvkem. Tuším, že poprvé jsem byl na semináři v Mikulově v roce 2000, a jistě vím, že na kolokviu v Rožnově pod Radhoštěm v roce 2003 jsem přednesl již i referát. A přiznávám, že brzy jsem v tom našel zalíbení a že referáty zveřejňované ve sborníku SDRUK tvoří významnou část mé publikační činnosti.

Podobně tomu bylo s exkurzemi do českých a zahraničních knihoven, kam mě paní ředitelka ochotně vysílala a díky nimž se má osobní bibliografie rozrůstala také o cestovní zprávy publikované ve *Čtenáři*. Jiřina mi dala volnost při rekonstrukci budov knihovny, takže jsem mohl uplatnit i některé poznatky z dob svých studií na stavební fakultě. Když se pak v roce 2012 chystala do důchodu, postavila mě před rozhodnutí, jestli se budu ucházet o místo po ní. Nevím, zda jsem poznal knihovní procesy důkladněji, když jsem se podílel na jejich automatizaci, nebo z pozice různých funkcí, kterými jsem v knihovně prošel, ať tak či onak, jistě je, že na začátku toho pokaždé byla Jiřina Kádnerová, proto jsem se nakonec přihlásil i do výběrového řízení a posledních několik let své profesní dráhy jsem prožil jako ředitel krajské knihovny.

S paní ředitelkou (pořád jí tak občas říkám) jsem v kontaktu i teď, když už jsem sám také v důchodu. A zase se přihodilo něco nečekaného. Přestože jsem nepočítal s tím, že bych se někdy zabýval editováním Wikipedie, s Jiřinou, která se tomu naopak pilně věnuje a je autorkou téměř stovky článků v této encyklopedii, jsem se dostal i k tomu. Nejdřív jsem s ní probíral některá regionální témata, jež zpracovávala, a pak jsem na jedno z takových témat napsal i svoje první heslo.

Při svém odchodu do důchodu jsem od Jiřiny dostal grafiku kladenského nádraží od Jiřího Boudy. Často jsem se teď na ni díval, když staniční budovu bourali a s ní odcházel kus kladenské industriální historie. Napadá mě, že hlavní

předností Jiřiny Kádnerové v kontaktu s lidmi možná bylo, že dokázala vyhmátnout, co člověka zajímá, baví, pro co má předpoklady, a na základě toho mu pak pomohla rozvinout jeho kariéru. Loni v říjnu oslavila své kulaté životní jubileum. ■

Vzpomínka na česko-slovenské setkání..

ALENA VÁVROVÁ | vavrova@svkkl.cz

Letos v říjnu 2024 uplynou již tři roky od konání *XXIII. kolokvia slovenských, moravských a českých bibliografů*, kterého jsem se měla možnost zúčastnit. Toto kolokvium organizovala Kysucká knižnice v Čadci pod vedením paní ředitelky Janky Bírové. Jí i všem ostatním, kteří se na organizaci kolokvia podílely, bych chtěla se zpožděním touto cestou poděkovat. Jednání probíhalo za mimořádně složitých podmínek pandemie koronaviru, a přesto jsme, my účastníci, prožili úžasné a přátelské setkání bibliografů.

Zazněly příspěvky na téma *Regionální bibliografie – zdroj informací o kulturním a přírodním dědictví regionů...* Dozvěděli jsme se nejen o životě a díle obecně neznámých, přesto významných českých i slovenských osobností, ale také o originální a nesmírně zajímavé historii drátenického řemesla, která je spojená právě se zdejšími regionem. Nevím, jak to mají ostatní účastníci tohoto skvělého setkání bibliografů, ale já mám doma stále pověšeného drátěného andílka, který nám byl věnován jako pozornost. Má tam své čestné místo a toto jednání mi stále připomíná.

Stejně jako obsah odborné části kolokvia byl perfektně připraven i doprovodný program, ve kterém jsme se seznámili s regionem Kysucka návštěvou Kysuckého muzea v Čadci. Naprosto mě uchvátilo Muzeum kysuckej dediny v Novej Bystrici – Vychylovke. Také jsme si na Rínku sv. Michala Archanjela ve Starej Bystrici prohlédli první Slovenský orloj, který představuje sedící Madonu, Sedmibolestnou Pannu Marii, patronku Slovenska. Zkrátka nezapomenutelný zážitek.

Nemenší dík však patří i knihovnám a jejich představitelům, kteří mají lví podíl na zrodu česko-slovenské spolupráce na poli bibliografie – jmenovitě J. Kubičkoví (MZK v Brně), M. Nádvor-

nikové (VK v Olomouci) a J. Kádnerové (SVK v Kladně).

Zajímavý a historii této spolupráce objasňující článek autorky J. Kádnerové a E. Svobodové je uveřejněn ve sborníku *Mezníky bibliografie*, vydaného u příležitosti konání *XX. kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografů* v roce 2017. Tuto skutečnost zmiňuji vzhledem k nedávnému životnímu jubileu Jiřiny Kádnerové jako poděkování za její aktivity nejen ve vedení Středočeské vědecké knihovny v Kladně, ale hlavně na poli její srdeční záležitosti – bibliografie (pozn. red.: blíže viz předchozí příspěvek na s. 372–373). Dovoluji si jí touto cestou popřát hodně zdraví a sil do dalšího života a také úspěch na poli tvůrčím, kterým je v současné době zejména tvorba hesel do Wikipedie. ■

Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy

IRENA PRÁZOVÁ | irena.prazova@fsv.cuni.cz

Tento příspěvek se věnuje nové fakultní knihovně Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze v Jinonicích (FSV UK), která se otevřela svým uživatelům v prosinci 2023. Letos byla nominována na stavbu roku 2023.

O knihovně

Knihovna FSV UK má aktuálně ve svém fondu cca 220 000 knih, časopisů a novin. Fond je zaměřený na společenskovední literaturu. Lze v něm najít staré tisky i moderní odbornou literaturu v rozsahu od 17. do 21. století; značnou část tvoří bohemikální časopisy a noviny z 19. a 20. století. Knihovna rovněž vlastní rozsáhlou sbírku českých prvorepublikových novin a časopisů, které jsou cenné především svou komplexností.¹

Součástí knihovny je i vzácná sbírka Laurinovy knihovny², která obsahuje cca 7700 odborných knih z oblasti novinářství a médií z celého světa.

Počátky knihovny spadají do 50. let minulého století. Jejím historickým základem byl fond Novinářského studijního ústavu; v roce 1967 byla knihovna připojena k Fakultě osvěty a novinářství.³

Současná knihovna FSV je rozdělena fakticky na dvě části: na ústřední knihovnu a jednu menší pobočku, a to v Opletalově ulici v Praze 1, kde sídlí Institut ekonomických studií a která je zaměřena na ekonomický fond.

Knihovna vzhledem ke svému rozsahu vlastní dva depozitáře, a to v Lešeticích u Příbrami, kde je umístěn převážně časopisecký fond, a moderní depozitář v suterénní části hotelu Krystal na Praze 6, kde jsou umístěny historicky cenné knižní a časopisecké fondy.

Nová budova knihovny v Jinonicích

Budova knihovny v Jinonicích má rovněž svou, i když mnohem kratší historii. Ústřední knihovnou FSV byla od svého počátku knihovna Hollar, kde sídlí děkanát a Institut komunikačních studií a žurnalistiky, ovšem s novou budovou se ústřední knihovna FSV přesunula do Jinonic. FSV UK sídlí v Jinonicích na Praze 5 od roku 2001. Fungoval zde jinonický minikampus pro tři fakulty univerzity. Prostory využívala také Fakulta humanitních studií a působilo zde několik kateder Filozofické fakulty. Společná Knihovna T. G. M. fungovala pro všechny tři fakulty. V roce 2006 bylo rozhodnuto, že v jinonickém areálu bude sídlit pouze Fakulta sociálních věd a postupně se začala připravovat rekonstrukce a stavba nové multifunkční budovy.

Stávající výukový areál je součástí jinonického sídliště z let 1996–1998, které navrhoval architekt Karel Prager. Hlavní architektkou projektu rekonstrukce a dostavby areálu byla Ing. arch. Miroslava Tylšová ze studia Apris 3M. Dodavatelem stavby se stala firma OHLA ŽS, a. s. Stavební práce začaly v lednu 2020. Byla přistavěna nová budova knihovny a dvě původní budovy B a C prošly rekonstrukcí. K otevření celého areálu, jak je již uvedeno v úvodu, došlo v prosinci 2023.

V rámci koncepce nové budovy knihovny v Jinonicích se kladl důraz na vysokou technologickou náročnost, samoobslužnost, kvalitní služby, kvalitní studijní i depozitní prostory. Budova knihovny má čtyři podlaží. V prvním podlaží se

Budova v noci

nachází vstupní foyer s kavárnou s drobným občerstvením. Je zde prostor pro setkávání, relaxaci i výstavy.

V samotné knihovně je umístěn hlavní výpůjční pult, úložné skříňky, tiskové centrum a dvě noční studovny. Noční studovny jsou koncipovány tak, aby mohly být otevřené nezávisle na celé budově. Jsou přístupné po zavírací době knihovny (od 19 do 24 hod.) a o víkendech se samostatným vstupem (od 9 do 24 hod.) s technikou v místnostech, toaletami a úložnými skříňkami. Studovny si uživatelé mohou rezervovat online prostřednictvím knihovního katalogu; jedná se o knihovní univerzitní systém Alma.

Druhé patro nabízí relaxační zónu a týmové studovny, sídlí zde také samostatné Centrum jazykové přípravy. Ve třetím patře se nachází časopisecký fond a volný výběr (fond oborů politologie, sociologie a teritoriálních studií) a studijní místa. Ve čtvrtém patře je umístěno 11 individuálních studoven, časopisecký fond a rovněž volný výběr se zaměřením na referenční literaturu, žurnalistiku a mediální studia.

K samoobslužnému půjčování a vracení knih slouží čtenářům dva selfchecky, pro rychlý náhled do katalogu jsou k dispozici čtyři infokiosky,

Vstupní foyer

a to v přízemí, ve třetím a čtvrtém nadzemním podlaží. Uživatelé knihovny mají rovněž k dispozici tři počítačové terminály s chráněným obsahem, které zpřístupňují digitální knihovnu Kramerius a starší kvalifikační práce, a minimálně 16 klasických počítačů ve studovnách v individuálních studovnách (ve třetím a čtvrtém nadzemním podlaží).

V knihovně jsou rovněž pro uživatele k dispozici dvě tisková centra (jedno v přízemí a jedno ve třetím nadzemním podlaží, s multifunkčními tiskárnami s tiskovým systémem MyQ).

Knihovna rovněž půjčuje drobnou techniku (myši, nabíječky, USB kabely) nebo deskové hry.

¹ www.knihovna.fsv.cuni.cz

² Arne Laurin byl šéfredaktorem *Prager Presse*

³ Historie | Knihovna FSV UK (cuni.cz)

Infokiosky a pohled na foyer

V relaxační zóně nabízí automat na vodu či špuntomat. Před budovou je rovněž umístěn návratový knihobox.

Fakta o kapacitě a využití knihovny

Knihovna nabízí 167 studijních a 55 relaxačních míst, 11 individuálních studoven a 6 týmových studoven. Celková kapacita stacionárních regálů volného výběru činí 1360 běžných metrů. V podzemní podlaží je depozitář s kompaktními regály, které mají kapacitu 2208 běžných metrů. Součástí je i menší časopisecký depozitář v rozsahu 200 běžných metrů.

Od ledna do června 2024 knihovnu navštívilo 55 688 uživatelů, z toho 630 návštěvníků nočních studoven (v období od března do července; víkendový provoz byl spuštěn od poloviny května). Individuální studovny se již za období půl roku vypůjčily celkem 1107krát, skupinové 1212krát.

Uživatelské postřehy

Uživatelské preference knihovny byly zjišťovány uživatelským průzkumem ještě před otevřením nové knihovny, a to ve všech budovách fakulty. Uživatelé nejvíce žádali větší studijní a klidové prostory, možnost občerstvení v areálu a více

elektrických a datových zásuvek, což nová dispozice multifunkční budovy splňuje.

V rámci zefektivnění služeb byl v knihovně téměř od otevření k dispozici prostor pro názory, postřehy a potřeby uživatelů formou nástěnky v relaxační zóně. Na základě těchto žádostí byly zprovozněny např. QR kódy pro rychlou rezervaci studoven.

Aktuálně se po půlročním provozu stále průběžně vyhodnocuje a ladí provoz, tedy fungování stávajících služeb, technické a prostorové možnosti a v neposlední řadě případné nové služby pro stávající i budoucí uživatele fakultní knihovny.

Zajímavosti

Nová budova s knihovnou, vyrůstající 18 metrů nad okolním terénem, se stala hlavní branou do celého areálu.

Na plášti budovy je vyobrazena univerzitní bula. S průměrem 7,6 metrů se jedná o největší znak UK použitý na budově v Praze.

Více o knihovně včetně novinek, fotografií a dalších informací najdete na webových stránkách www.knihovna.fsv.cuni.cz, na instagramu a facebooku.

Foto: Tomáš Pacovský

Ministerstvo kultury – Odbor umění, knihoven a kreativních odvětví vyhlašuje pro rok 2025 výzvu k podávání žádostí ve výběrovém dotačním řízení

na poskytnutí dotací provozovatelům knihoven evidovaných dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění platných předpisů,

a pro spolky a zájmová sdružení právnických osob podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění platných předpisů, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost či jejich podpora,

na nekomerční projekty z oblasti knihoven.

1) Program Veřejné informační služby knihoven – VISK

VISK 1 – Koordinační centrum programu a implementace Konceptu rozvoje knihoven v ČR,

VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání knihovníků,

VISK 3 – Informační centra knihoven,

VISK 4 – Národní program ochrany knihovních fondů,

VISK 5 – RETROKON,

VISK 6 – Memoriae Mundi Series Bohemica,

VISK 7 – Kramerius,

VISK 8 – Informační zdroje

Linie B – Zpřístupnění informačních zdrojů prostřednictvím Centrálního portálu knihoven,

VISK 9 – CASLIN a Národní autority ČR

2) Dotační řízení Knihovna 21. století – K 21

(podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost, vzdělávání knihovníků)

Přihlášky a stanovené podmínky na adrese:

Ministerstvo kultury, Odbor umění, knihoven a kreativních odvětví
<https://mk.gov.cz/oblast-knihoven-cs-532>

VISK též na:

<https://visk.nkp.cz/>

Knihovna 21. století též na:

<https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/knihovna-21.-stoleti-k21>

Blíže informace: VISK 3, K 21

VISK 1, VISK 3

VISK 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 a 9

Mgr. Pavlína Doležalová, tel.: 257 085 357

PhDr. Vít Richter, tel.: 603 223 627

e-mail: VISK1-2-4-5-6-7-8-9@mk.gov.cz

!!! Uzávěrka: 10. prosince 2024 !!!

DVOŘÁČKOVÁ, Simona. Veřejné knihovny podporují nejen obecní život, ale i duševní zdraví. Online. *Moderní obec.* 2024, č. 7, s. 48. ISSN 1211-0507. Dostupné z: <http://moderniobec.ihned.cz/>. [cit. 2024-08-26]

Autorka článku předkládá argumenty k podpoře čtení a čtenářské gramotnosti nejen u dětí. Popisuje celorepublikovou akci *S knížkou do života (Bookstart)*, do které je zapojeno cca 400 knihoven. Vzhledem k celkovému počtu knihoven na území České republiky je toto číslo relativně malé. V článku vyzdvihuje pozitivní důsledky, které plynou ze zapojení do této akce – upevnění vztahů v rodině, společně strávený čas s dětmi nad knížkami a čtením. Dále uvádí důvody, proč by se měly knihovny k této akci připojit.

HAVLÍK, Ivo. Když být knihovnicí na malém městě není sen, ale skutečnost. Online. *Naše pravda.* 2024, č. 24, s. 4. [cit. 2024-08-26]

Husova knihovna v Polné (okres Jihlava, Kraj Vysočina) slaví 110 let od svého založení. Název „Husova“ má od roku 1915, ačkoli ho musela v průběhu času třikrát změnit. Historii knihovny, její specifika připomíná dlouholetá knihovnice Marie Dočekalová. V článku jsou také zmíněny dvě osobnosti, které knihovna trvale připomíná a jsou spjatý s Polnou: Božena Němcová a Bohumil Hrabal.

VIS. Dva světy jsou tu VEDLE SEBE. Online. *Stavitel.* 2024, č. 8, s. 12. ISSN 1210-4825. Dostupné z: <http://stavitel.ihned.cz/>. [cit. 2024-08-26]

Podrobně popsaná rekonstrukce knihovny v Rožnově pod Radhoštěm jak pohledem architekta (Karla Kubzy), tak pohledem knihovníka (ředitel knihovny Pavla Zajíce). Z pohledu knihovníka došlo k rozšíření prostor, navýšení čtenářských míst a kapacit. Knihovna je ve městě situována na ideálním místě – v jeho centru. Ředitel knihovny mj. uvádí, že po její rekonstrukci se počet čtenářů zvýšil o cca 20 %. Z pohledu architekta došlo k tomu, že z obytné vily se stala veřejná stavba. Popisuje technické parametry rekonstrukce, použité materiály, úskalí rekonstrukce, vynaložené náklady aj.

ZR. Knihovna ve Frýdku-Místku zavádí službu sdílených pracovních míst. Online. *Moderní obec.* 2024, č. 7, s. 44. ISSN 1211-0507. Dostupné z: <http://moderniobec.ihned.cz/>. [cit. 2024-08-26]

Městská knihovna ve Frýdku-Místku nabízí placenou službu – tzv. coworking neboli prostor pro sdílená pracovní místa. Hlavní myšlenkou coworkingu je spolupráce, komunita, dostupnost, otevřenost. Místnost v knihovně, kterou si mohou jednotlivci za poplatek pronajmout, je plně vybavena potřebným nábytkem i vybavením.

DAWIDOWICZ, Veronika. Knihovna vyrazila do terénu. Nabízí čtení i půjčování knížek přímo na náměstí. Online. *Jihlavské listy.* 2024, č. 63, s. 3. ISSN 1212-740X. Dostupné z: <http://www.jihlavske-listy.cz>. [cit. 2024-08-26]

Zaměstnanci Městské knihovny Jihlava postavili na začátku letních prázdnin stánek na Masarykově náměstí, aby propagovali svoje služby. Akce byla spuštěna pod názvem *Léto s knihovnou*. Příspěvek popisuje konkrétní služby, které se nabízely, nač se mohli čtenáři těšit a jaké akce pro ně byly připraveny.

KOPECKÁ, Jana. Bečovský zámek odkryl další tajemství: zakázanou knihu. Online. *Karlovarský, Chebský, Sokolovský deník.* 2024, s. 22. ISSN 1210-5147. Dostupné z: <http://karlovarsky.denik.cz/>. [cit. 2024-08-26]

Díky skenování knihovního fondu zámecké knihovny v hradu a zámku Bečov nad Teplou se odhalilo tajemství ve formě vzácného výtisku knihy *Bomby nad Prahou: román příštích dnů* zakázaného autora Wrighta, v níž před druhou světovou válkou upozorňoval na nebezpečí Adolfa Hitlera. Kniha je ve francouzském originále a byla důkladně zamaskována jiným obalem. Vlastnil ji šlechtický rod Beaufort-Spontin, který se musel na základě Benešových dekretů v roce 1945 vystěhovat. Bečovský knihovní fond obsahuje 17 000 svazků knih.

Knihovny na Filipínách často ohrožují katastrofy, ať už způsobené přírodními živly nebo člověkem. Většina filipínských knihoven na tyto situace není připravena a nemá žádné krizové plány. Některé knihovny zavedly základní nouzové protokoly (poplašné systémy, nouzové sady) a některé mají dokonce pojištění majetku. Filipíny mají více než 7600 ostrovů a nacházejí se v pásu tropických cyklónů a vulkánů, jsou tedy vysoce náchylné k přírodním katastrofám. V zemi v roce 2010 přijali Zákon o riziku katastrof. Přestože zde je i Zákon o ochraně kulturního dědictví z roku 2019, stále chybí konkrétní opatření a jasné implementační rámce pro ochranu kulturních statků. Mezinárodní knihovnické organizace včetně IFLA neustále zdůrazňují plánování bezpečnostních opatření před katastrofami a tlačí na politiky různých zemí, aby potřebná opatření přijali. Pro knihovny je zásadní ochrana budov, sbírek, personálu a uživatelů. Vedení knihovny musí identifikovat a vyhodnotit existující rizika, minimalizovat je, proškolení personál v této oblasti a maximálně soustředit své úsilí k ochraně životů. Po katastrofě musí vedení knihovny začít s obnovou minimálních služeb a pak metodicky pracovat na obnovení normálního provozu. Management knihoven musí být proškolen v komplexním přístupu ve zvládání katastrof, zajištění bezpečnosti a trvalé funkčnosti knihoven. (*IFLA Journal* – Volume 50, Number 2, June, 2024, s. 322–340)

Největší městský knihovní systém v Německu tvoří Městská knihovna v Hamburku se svými více než třemi miliony uživatelů. Ústřední knihovna sídlí v budově bývalé železniční pošty na hlavním vlakovém nádraží. Pokud vystoupíte z vlaku o stanici dále na Dammtor, naleznete druhou velkou hamburskou knihovnu. Od roku 1945 zde sídlí Státní a univerzitní knihovna přímo v centrálním kampusu univerzity. Je to centrum vzdělávání pro 1,3 milionu uživatelů. Hamburk má vedle rozsáhlého systému veřejných knihoven také další knihovny. Ve čtvrti Altona je již od roku 1938 velká knihovna ve druhém patře obchodního centra Mercado s širokou nabídkou služeb – samozřejmě je bezplatná WiFi, dostatek počítačových pracovních sta-

nic a moderní software. Pár minut pěšky lze navštívit jednu ze tří historických knihoven Nadace Muzea Hamburk. Její specializovaný knihovní fond slouží badatelům místního muzea. Altona byla až do roku 1864 součástí Dánska a muzeum se zaměřuje na dějiny migrace zdejšího obyvatelstva. Přístavním trajektem se lze vydat do rybářské vesnice Finkenwerder. Zdejší knihovna umožňuje zájemcům využít služby ve všední den, a to od 7 do 22 hodin. Uživatelé si mohou dveře knihovny otevřít samostatně, i když zde není žádný personál. Samostatně vracejí dokumenty opatřené RFID a platby provádějí na platebních stanicích. Místnosti knihovny lze využít i pro konání komunitních aktivit. (*BuB Forum Bibliothek und Information* – Jahrgang 76, Nr. 4, 2024, s. 208–222)

Časopis Knížnica uveřejnil rozbor tří unikátních tisků ze 17. století, které se nacházejí v konvolutu, který obsahuje celkem devět tisků ze 17. století. Hlavním dílem je exemplář územního slovacika z Trenčína od významného českého protestantského autora Havla Žalanského-Phaëthona (1567–1621). Jde o jediný známý tisk, který se dochoval jen v Lyceální knihovně v Kežmarku. Dílo bylo několik desítek let neznámé, nyní je konvolut opět přístupný uživatelům. Šest z devíti tisků v konvolutu je registrovaných a zapsaných v bibliografii *Knihopis českých a slovenských tisků* (dostupné na internetové stránce NK ČR). Havel Žalanský-Phaëthon byl významný český autor teologických a nábožensko-vzdělávacích spisů. V konvolutu nalezneme jeho Velikonoční kázání (vydáno 1642). Konvolut má černou koženou vazbu, na hřbetu knihy je nalepený poškozený papírový štítek, na něm je pozlaceným tlačeným písmem jméno autora Georgii Wirga a název díla *De Coena Domini*. Štítek je zavádějící, jméno autora ani dílo pod tímto názvem se v konvolutu nenalézají. Skutečným autorem 4. dílu konvolutu je osoba se stejným příjmením (Wirga), ale křestním jménem Samuel. Spis od něj je napsán v češtině pod názvem *Důvodů ssest dostatečných o večeři Páně*. Podezřelý na nesprávném štítku je i to, že je název uvedený v latině, ačkoli všech devět titulů v konvolutu je vytištěno v češtině. (*Knížnica* – ročník 23, číslo 2, 2024, s. 91–103)

Před 110 lety, **3. 11. 1914**, zemřel rakouský expresionistický lyrický básník **Georg Trakl** (* 1887), autor *Šebestiána ve snu*, *Podzimní duše* či *Písně zesnulých*.

Před 35 lety, **7. 11. 1989**, zemřel básník, prozaik a autor poezie pro děti **Jan Skácel** (* 1922), jeden z nejvýznamnějších a nejoblíbenějších českých básníků 20. století. Od roku 1948 pracoval jako kulturní referent časopisu *Rovnost*, v roce 1954 přešel do literární redakce rozhlasu v Brně, v roce 1963 se stal šéfredaktorem kulturní revue *Host do domu* a *ROK (Revue otevřené kultury)*. V sedmdesátých letech postihl Skácela zákaz publikování, publikoval v samizdatu a v exilových nakladatelstvích. Od roku 1981 mohl opět publikovat i doma, ale pouze v brněnském nakladatelství Blok. V 80. letech začal také spolupracovat s divadlem. Jeho dílo bylo oceňováno v zahraničí – roku 1989 obdržel Petrarcovu cenu a cenu Vilenica 89. Jeho poezie je jazykově úsporná a zdánlivě jednoduchá, zpěvná, tichá a pokorná. Skácel je autorem těchto básnických sbírek: *Kolik příležitostí má růže*, *Co zbylo z anděla*, *Hodina mezi psem a vlkem*, *Smuténka*, *Metličky*, *Chyba broskví*, *Dávné proso*, *Naděje s bukovými křídly*, *Odlévání do ztraceného vosku*, *Kdo pije potmě víno*, *A znovu láska* (posmrtně) a mnoha výborů. Pro děti napsal několik básnických knížek i pohádek a je také autorem próz *Jedenáctý bílý kůň* a *Třináctý černý kůň*.

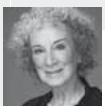
Před 350 lety, **8. 11. 1674**, zemřel anglický básník **John Milton** (* 1608), autor rozsáhlých básnických eposů *Ztracený ráj* a *Ráj znovunabytý* a mnoha dalších básní a děl.

Před 70 lety, **8. 11. 1954**, se narodil britský prozaik japonského původu **Kazuo Ishiguro**, nositel Booker Prize 1989 za román *Soumrak dne* (úspěšně zfilmoval James Ivory s Anthonym Hopkinsem a Emmou Thompsonovou) a Nobelovy ceny za literaturu (2017); česky dále vyšly všechny jeho romány: *Vybledlá krajina s kopci*, *Malíř pomíjivého světa*, *Neutěšenci*, *Když jsme byli sirotci*, *Neopouštěj mě*, *Pohřbený obr* a *Klára a Slunce* a soubor povídek *Nokturna*.

Před 90 lety, **9. 11. 1934**, se narodil britský dramatik a scenárista **Ronald Harwood** († 2020),

autor světoznámých her *Garderobiér* (za filmovou adaptaci byl nominován na Oscara za scénář) a *Na miskách vah* (také zfilmováno), držitel Oscara za scénář k Polanského filmu *Pianista*; pro film dále adaptoval např. romány *Božská Julie*, *Oliver Twist* či *Láska za časů cholery*.

Před 85 lety, **18. 11. 1939**, se narodila kanadská spisovatelka **Margaret Atwoodová**, autorka románů, povídek, básní i esejů, dvojnásobná držitelka Booker Prize za romány *Slepý vrah* a *Svědectví*, což je pokračování jejího nejslavnějšího románu, dystopického *Příběhu služebnice*, který byl zfilmován a vznikl podle něj i úspěšný seriál; v češtině vyšla i většina jejích dalších románů: *Žena k nakousnutí*, *Z hlubin*, *Pýthie*, *Muzeum zkamenělin*, *Ublížení na těle*, *Loupení jehňátek*, *Kočí oko*, *Alias Grace*, *Přežívá nejsmutnější* (resp. *Gazela a Chrástal* v jiném překladu), *Penelopiáda* a *Kus temnoty*; z povídkových sbírek *Modrovousovo vejce* a *A jestli umřeli, žijí tam spolu dodnes*. Před 100 lety, **19. 11. 1924**, se narodil český spisovatel a scenárista **Jan Otčenášek** († 1979), autor románů *Plným krokem*, *Občan Brych*, *Pokušení Katarina*, *Romeo, Julie a tma*, *Kulhavý Orfeus*, *Když v ráji pršelo* a dalších, spolutvůrci televizního seriálu *Byl jednou jeden dům*.

Před 330 lety, **21. 11. 1694**, se narodil francouzský osvícenský filozof, básník a spisovatel **Voltaire**, vl. jm. François Marie Arouet († 1778), autor více než padesáti literárních děl, povídek, románů, divadelních her, lyrických i epických básní, filozofických úvah, esejů a historických studií (*Oidipus*, *Smrt Césara*, *Zara*, *Irène*, *Candide*, *Filozofické listy*, *Filozofický slovník*, *Historie Karla II.*, *Století Ludvíka XIV.*, *Panna Orleánská* a další).

Před 150 lety, **30. 11. 1874**, se narodil britský politik, žurnalista, spisovatel a historik **Winston Churchill** († 1965), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1953), jeden z nejvýznamnějších státníků 20. století, premiér Velké Británie v letech 1940–1945 a 1951–1955, autor autobiografických děl a prací o své rodině, knižně vydaných válečných projevů, čtyřdílých *Dějin anglicky mluvících národů* a monumentálních šestisvazkových dějin *Druhá světová válka* a dalších knih.

Portréty archiv autora

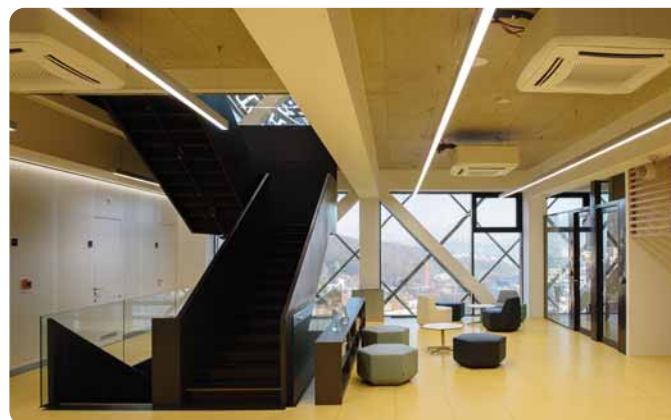
Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy s. 374–376

← Nová budova knihovny, nominovaná na stavbu roku 2023

↓ Boční pohled na budovu s pečeti Univerzity Karlovy

← Relaxační zóna, která se nachází ve 2. nadzemní podlaží

↑ Studijní místa ve volném výběru (3. nadzemní podlaží)

↑ Studijní prostor ve 3. nadzemní podlaží

Individuální studovny ve 4. nadzemní podlaží

Ceiba®

Knihovní vozíky
Biblioschránky
Vybavení pro
dětskou knihovnu

Knihovní nábytek
Stoly a židle
Výpůjční pulty
Regálové systémy

**Vybavení
pro vaši
knihovnu**

Materiály pro péči a ochranu knih
Opravné pásky Neschen Filmoplast
Ochranné fólie na knihy Filmolux
Stojánky a pomůcky pro prezentaci
Produkty pro signaturní označení

Materiály pro
knihářské dílny
Technologie
pro čištění
a dezinfekci knih

STEE LA

Knihovní regály

www.ceiba.cz

Ceiba s.r.o.
Jana Opletala 1265
Brandýs nad Labem-St.Boleslav
Tel.: 777345002